

Årsrapport 2010

for stiftelsen **Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret)**

Innhold

Forsidebilde
Inngangsparti HL-senteret

Historikk	3
HL-senterets styre	5
Administrasjon	8
Forskning	12
Dokumentasjon	24
Undervisning	28
Arrangementer, foredrag og utstillinger	32
HL-senterets publikasjoner	38
HL-senterets venneforening	41
Styrets beretning	43
Årsregnskap og balanse 2010 med noter	50
Noter til årsregnskap 2010	55
Revisors beretning	60

Historikk

Historikk

Bakgrunnen for opprettelsen av stiftelsen Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter

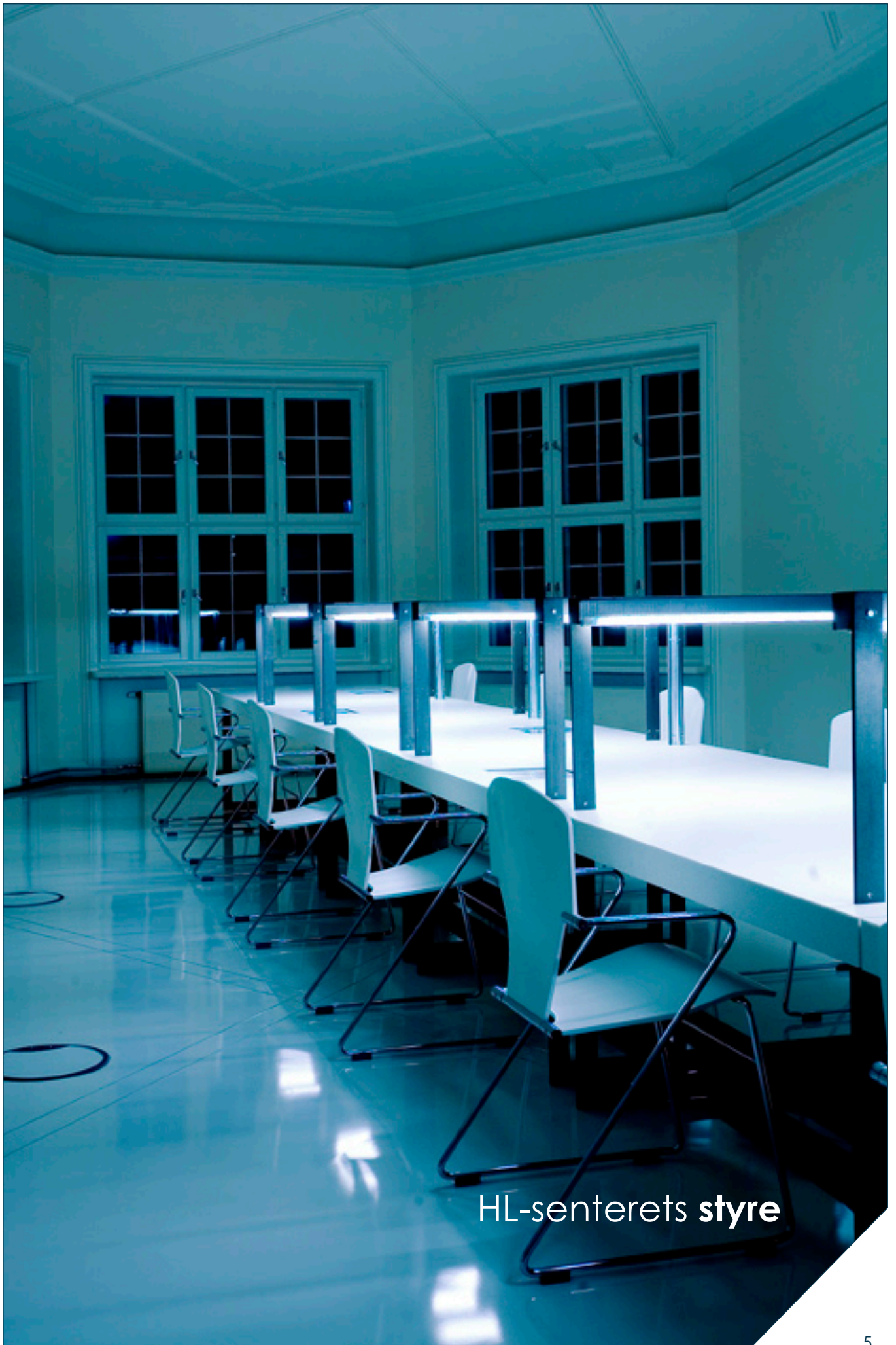
Det historiske og moralske oppgjøret med den økonomiske likvidasjonen av jøder i Norge i forbindelse med den 2. verdenskrig resulterte i at et enstemmig Storting besluttet å returnere 450 millioner kroner til den jødiske minoriteten. Bakgrunnen var de funn som ble dokumentert og offentliggjort i mindretallets rapport i NOU 1997:22 om "Inndragning av jødisk eiendom i Norge under den 2. verdenskrig".

Beløpet skulle tilsvare det som sto på en separat konto kalt "Den jødiske fellesmasse" i Norges Bank 7. mai 1945, omregnet til dagens kroneverdi. Denne summen utgjorde en rest av det som var igjen etter likvidasjonen av jødiske eiendommer og verdier under krigen: 200 millioner kroner ble avsatt til en standardisert erkjennelighetssum på 200.000 kroner til hver person som hadde blitt utsatt for antijødiske tiltak. 250 millioner kroner ble avsatt til et kollektivt oppgjør knyttet til likvidasjonen av trossamfunnenes institusjoner og den økonomiske likvidasjon av de 230 familiene som ble totalt utslettet. Dette beløpet ble fordelt på tre områder: 150 millioner kroner ble avsatt til de mosaiske trossamfunn for å sikre jødisk kultur og fremtid i Norge. På initiativ fra de mosaiske trossamfunn gikk 60 millioner kroner til opprettelse av et fond til støtte utenfor Norges grenser til å minnes og å utvikle den tradisjon og kultur som nazistene ønsket å utrydde, og 40 millioner kroner ble øremerket opprettelse og drift av et kompetansesenter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge, jfr. St. prp. nr. 82, 1997-98.

Stortinget ba Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om å opprette et politisk og ideologisk nøytralt kompetansesenter for de livssynsminoriteter som finnes i Norge i dag. Universitetet i Oslo fikk på denne bakgrunn i oppdrag å opprette Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret). Senteret ble opprettet i 2001 som en stiftelse med eget styre og med full akademisk frihet. HL-senteret har i dag en samarbeidsavtale med Universitetet i Oslo.

Stortinget la ambisiøse mål til grunn for virksomheten. HL-senteret skulle være et forsknings-, dokumentasjons- og formidlings-senter som skulle bygge sin aktivitet på studier av Holocaust, andre folkemord, rasisme, antisemittisme og massive brudd på menneskerettighetene på den ene siden og religiøse minoriteters vilkår i moderne samfunn på den andre. Innenfor det vide spekteret av Holocaust-sentre som finnes i verden, er HL-senteret ett av de som har fått det bredeste mandat: Å utvikle og drive en stor permanent utstilling, å drive omfattende forskning, og å bygge opp dokumentasjons- og undervisningsavdelinger.

HL-senterets **styre**

HL-senterets styre

HL-senterets styre besto fra og med 1.8.2010 av:

Leder:

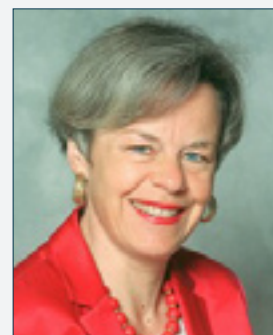
- Annelise Høegh, cand. philol., politiker
Vara: Chava Savosnick, seniorrådgiver, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Nestleder:

- Tordis Borchgrevink, seniorforsker, Institutt for samfunnsforskning (ISF).
Vara: Hans Brattestå, stortingsdirektør.

Styremedlemmer:

- Ida Børresen, direktør, Utlendingsdirektoratet (UDI).
Vara: Karin Dokken, førsteamanuensis, dr. philos., UiO.
- Ståle Eskeland, professor, dr. juris, UiO.
Vara: Mads Andenæs, professor, dr. juris, UiO.
- Rolf Golombek, seniorforsker, dr. polit., Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning (Frischsenteret).
Vara: Harald Korn, styreleder, The Performance group
- Jakob Lothe, professor, dr. philos, UiO.
Vara: Arne Johan Vetlesen, professor, dr. philos, UiO.
- John Arne Moen, redaktør, Trønderavisa.
Vara: Nikolaj Kahn, psykolog.
- Øivind Kopperud, forsker, HL-senteret.
Vara: Peder Eirik Nustad, fungerende undervisningsleder, HL-senteret.
- Sundeep Singh (f.o.m. 1.8.), stud. jur., UiO.
Vara: Marta Bivand Erdal, forsker, Peace Research Institute Oslo (PRIO).

Annelise Høegh
styreleder

HL-senterets styre besto til og med 31.7.2010 av:

Leder:

- Berit Reisel, psykolog, avtalespesialist.
Vara: Rolf Kirschner, seksjonsoverlege, Oslo Universitetssykehus.

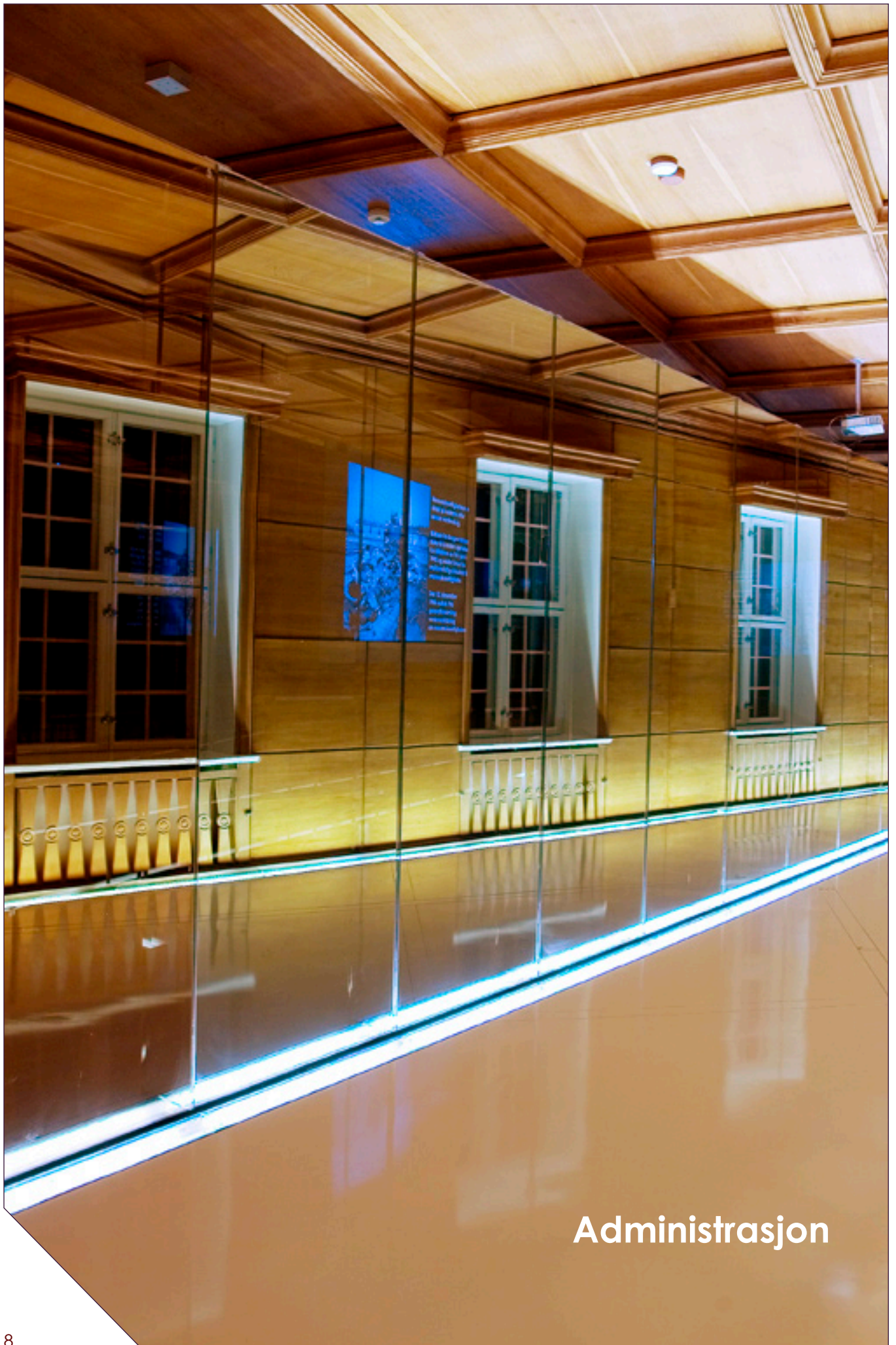
Nestleder:

- Tordis Borchgrevink, seniorforsker, Institutt for samfunnsforskning (ISF).
Vara: Hans Brattestå, stortingsdirektør.

Styremedlemmer:

- John Berg, psykiater.
Vara: Rolf Golombek, seniorforsker, dr. polit., Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning (Frischsenteret)
- Ida Børresen, direktør, Utlendingsdirektoratet (UDI).
Vara: Karin Dokken, førsteamanuensis, dr. philos., UiO.
- Ståle Eskeland, professor, dr. juris, UiO.
Vara: Aud Valborg Tønnessen, førsteamanuensis, dr. theol., UiO.
- Egil Lothe, forstander, Buddhistforbundet.
Vara: May Lisbeth Myrhaug, forfatter.
- Jakob Lothe, professor, dr. philos, UiO.
Vara: Grete Synøve Botten, professor, dr. med., UiO.
- John Arne Moen, redaktør, Trønderavisa.
Vara: Nikolaj Kahn, psykolog.
- Peder Eirik Nustad, fungerende undervisningsleder, HL-senteret.
Vara: Sigurd Christian Sørlie, stipendiat, HL-senteret.

Ledelsesmøtet, som er saksforberedende organ for styret, besto i 2010 av styrets leder og nestleder, og direktør og administrativ leder fra senterets administrasjon.

Administrasjon

Administrasjon

Senterets daglige ledelse består av direktør Odd-Bjørn Fure og administrativ leder Georg Andreas Broch. Foruten administrativ stab, har senteret tre avdelinger: Forskning, dokumentasjon og undervisning. I tillegg har en rekke stipendiater og hovedfagsstudenter, som arbeider med emner knyttet til senterets arbeidsområder, fast studieplass.

HL-senterets ansatte ved årsskiftet 2010- 2011 var:

Administrasjon

Odd-Bjørn Fure, direktør, dr. philos.

Georg Andreas Broch, administrativ leder

Kari Amdam, informasjonsleder

Ann Elisabeth Mellbye, administrativ nestleder, deltid

Maria Rosvoll, prosjektkoordinator

Kristin Zwick, besøksansvarlig

Hedda Lingaas Fossum, resepsjonsmedarbeider, deltid, permisjon

Kristine Johansen, resepsjonsmedarbeider, deltid

Ida Kjeøy, resepsjonsmedarbeider, deltid, permisjon

Anja Sveen, resepsjonsmedarbeider, deltid

Emma Bruin Ødegaard, resepsjonsmedarbeider, deltid

Odd-Bjørn Fure, direktør

Forskning

Anton Weiss-Wendt, seniorforsker, Ph.D., leder forskningsavdelingen

Antje Bomann-Larsen, prosjektkoordinator

Jia Mink Chan, vitenskapelig assistent, deltid

Synne Corell, forsker, deltid

Cora Alexa Døving, seniorforsker, Ph.D.

Terje Emberland, seniorforsker, dr. philos.

Ragnhild Maria Henden, stipendiat

Øystein Hetland, vitenskapelig assistent

Christhard Hoffmann, seniorforsker, dr. philos., deltid

Øivind Kopperud, forsker og prosjektkoordinator

Lars Lien, stipendiat

Vibeke Moe, prosjektkoordinator

Kjetil Simonsen, vitenskapelig assistent

Dokumentasjon

Ewa Mork, bibliotekar og leder dokumentasjonsavdelingen

Jan Alexander S. Brustad, sivilarbeider

Undervisning

Peder Eirik Nustad, fungerende undervisningsleder

Katusha Otter Nilsen, undervisningsleder, permisjon

Harald Syse, undervisningsmedarbeider

Anne Talsnes, undervisningsmedarbeider, vikar

Erik Thorstensen, undervisnings- og webmedarbeider

Medarbeidere som avsluttet sine arbeidsforhold i 2010:

Matthew Kott, forsker, Ph.D., deltid, Andreas Snildal, vitenskapelig assistent, deltid

Frivillige medarbeidere, gjesteforskere, praktikanter og studenter ved senteret i løpet av 2010

Katharina Bock, student, Berlin, Winfried Etzel, praktikant, Universität Augsburg, Åsmund Gjerde, student, UiO, Christopher Harper, frivillig, Hannah Bing Jackson, gjesteforsker, Lunds universitet, Chalak Kaveh, student, UiO, Iris Kvellestad, student, UiB, Nina Beate Lyng-Vagstein, student, UiO, Ingjerd Broch Oudenstad, frivillig, Gabi Julia Schopf, praktikant, Humboldt-Universität zu Berlin, Nicolas Schwaller, stipendiat, Alf Magne Sirevåg, student, UiB, Sigurd Christian Sørli, stipendiat og Linda Aasvengen, student, UiO.

Komit er og utvalg

Avdelingslederm te

Odd-Bjørn Fure, Georg Andreas Broch, Kari Amdam , Ann-Elisabeth Mellbye, Peder Nustad/
Katusha Otter Nilsen, Ewa Mork, Maria Rosvoll og Anton Weiss-Wendt.

Programråd

Maria Rosvoll (leder), Kari Amdam, Cora Alexa Døving , Peder Nustad/Katusha Otter Nilsen,
Ewa Mork og Anton Weiss-Wendt.

Publikasjonskomit 

Terje Emberland (leder), Erik Thorstensen (sekretær), Kari Amdam , Cora Alexa Døving,
Einhart Lorenz, Ewa Mork og Anton Weiss-Wendt.

Forskning

Sammenliknende studier av folkemord

Forsker: Anton Weiss-Wendt

Akademisk forskning/publikasjoner

Vitenskapelige bøker, artikler og bokkapitler som ble publisert i 2010:

- *Eradicating Differences: The Treatment of Minorities in Nazi-Dominated Europe*, antologi (Newcastle: Cambridge Academic Publishers, 2010), 230 sider.
- "Introduction: Toward an Integrated Perspective on the Nazi Policies of Mass Murder" i *Eradicating Differences*, s. 1-22.
- *Small-Town Russia: Childhood Memories of the Final Soviet Decade* (Florida Academic Press, 2010), 179 sider.
- "The State and Genocide" in: *The Oxford Handbook of Genocide Studies*, ed. Donald Bloxham and Dirk Moses (Oxford: Oxford University Press, 2010), s. 81-101.
- "The Soviet Union and the Genocide Convention: An Exercise in Cold War Politics" in: *Rafał Lemkin: A Hero of Humankind*, ed. Agnieszka Bieńczyk-Missala and Sławomir Dębski (Warsaw: The Polish Institute of International Affairs, 2010), s. 179-93.
- "Why the Holocaust Does Not Matter to Estonians" in: *Contested and Shared Places of Memory: History and Politics in North Eastern Europe*, ed. Joerg Hackmann and Marko Lehti (Nilton Park: Routledge, 2010), s. 94-115.
- "On Structural Explanation and Structural Misunderstanding: Response to my Critics," *Forschungen zur baltischen Geschichte* V5 (2010), s. 250-60.
- "Massemord, teknologi og fornektelse" (Oslo, 2010, s. 82-85) i katalogen i forbindelse med utstillingen "Dødens ingeniører – ovnsbyggerne fra Auschwitz", Teknisk Museum.
- "Murder Without Hatred: Explaining Estonian Collaboration in the Holocaust" (på russisk) i *Война на уничтожение: Нацистская политика геноцида на территории Восточной Европы*, ed. Alexander Diukov and Olesia Orlenko (Moscow: Fond "Istoricheskaia pamiat'," 2010), s. 342-49.
- Bokomtale (Efraim Zuroff, *Operation Last Chance: One Man's Quest to Bring Nazi Criminals to Justice*), *Journal of Baltic Studies* V41N1 (2010), s. 142-44.
- Bokomtale (Donald Bloxham, *The Final Solution: A Genocide*), *Golokost i Suchasnist'* (Ukraine) N1 (7) (2010), s. 179-82.

Internasjonalt samarbeid

- Organisering av nordisk-nederlandsk nettverksmøte i Oslo.
- Skrivning av utkast til to søknader som skal leveres i 2011 på vegne av nordisk-nederlandsk nettverk.

Konferanser

Deltakelse og levering av vitenskapelige artikler til følgende konferanser:

- "Murder Without Hatred: Explaining Estonian Collaboration in the Holocaust," 11 Biennial Lessons and Legacies Conference on the Holocaust, Florida Atlantic University, Boca Raton, USA, 4.-7. november 2010.
- "Race, Ethnography, and the Finno-Ugric Kinship: Population Transfers in Northwestern Russia, 1941-43," *Divided Eastern Europe: Borders and Population Transfers, 1938-1947*, konferanse organisert av Historical Memory Foundation, Lviv, Ukraina, 2.-3. september 2010.
- "Perceptions of the Holocaust in Post-Soviet Baltic States," 8 World Congress of the International Council for Central and East European Studies, Stockholm, Sverige, 30. juli 2010.
- "Keeping What is Not Rightfully Theirs: Confiscation of Jewish Property in Estonia," *Aryanization and the Spoliation of Jews in Nazi Europe (1933-45)*, konferanse organisert av Memorial de la Shoah, Sorbonne University og Humboldt University, Grenoble, Frankrike, 1.-3. juni 2010.
- "Genocide as Human Experience: The Limitations of Genocide Theory," *Teaching About Genocide*, symposium på HL-senteret, 14. mai 2010.
- "Murder Without Hatred: Explaining Estonian Collaboration in the Holocaust," *The War of Extermination: The Nazi Genocide in Eastern Europe*, konferanse organisert av Historical Memory Foundation, Moskva, Russland, 26.-28. april 2010.
- Boken, "Murder Without Hatred: Estonians and the Holocaust," 15 Annual Convention of the Association for the Study of Nationalities, New York, USA, 15.-18. april 2010.
- Boken, "Murder Without Hatred: Estonians and the Holocaust," 22 Baltic Studies Conference, Washington University, Seattle, USA, 22.-24. april 2010.

Undervisning

Veiledning: UiO student: "The International Response to Genocide: A Case Study of Rwanda in 1994 and Sudan, Darfur since 2003".

Prosjektet "European Holocaust Research Infrastructure"

Deltakere på vegne av HL-senteret: Forsker Anton Weiss-Wendt og dokumentasjonsleder Ewa Mork.

HL-senteret er én av de 20 deltakende institusjonene i det nye prosjektet "European Holocaust Research Infrastructure", som koordineres av Det nederlandske instituttet for krigs-dokumentasjon (NIOD). Dette fireårige prosjektet søker å fremme internasjonal forskning ved å integrere og digitalisere store arkivsamlinger som er relevante for studiet av Holocaust. Nye metodologier, arkivguider og -tjenester vil bli gjort tilgjengelige gjennom en online forskningsportal.

Sammenslutningen av institusjoner er blitt tildelt 7 millioner euro på bakgrunn av en vellykket søknad om støtte fremlagt innenfor det syvende rammeprogram, administrert av Europakommisjonen. Prosjektet begynte den 16. november 2010. Innenfor rammene av prosjektet vil HL-senteret være involvert i arbeidsgruppen "Emneord og tesaurus". Denne arbeidsgruppen vil ta sikte på å skape en felles terminologi som kan linke ulike katalogiseringssystemer. En database for nøkkelord/synonymord vil gjøre det mulig for forskere å finne frem på en enklere måte til de essensielle arkivsamlingene.

Minoritetsfeltet

Forsker: Cora Alexa Døving

Prosjekter:

- Religion and Integration: Intervjubarert pilotprosjekt i samarbeid med Senter for menneskerettigheter. Prosjektet er også tilknyttet forskningsprogrammet PluRel ved UiO. Ble ferdigstilt høsten 2010 i form av en rapport.
- Religionspluralisme – religion, migrasjon og integrering: Kunnskapsoversikt over fagfeltet utarbeidet på oppdrag fra forskningsprogrammet IMER, Norges forskningsråd, ferdigstilt våren 2010.
- Religiøse ledere – makt og avmakt: Forskningsbasert bokprosjekt der Døving er med-redaktør og bidragsyter. Boken består av analyser av religiøse lederes makt/avmakt med utgangspunkt i konkrete empiriske forhold i en rekke ulike trossamfunn. Bokprosjektet har avholdt to forfatter-seminarer på Universitetet i Oslo og skal ferdigstilles tidlig våren 2011.
- Religion i norsk offentlighet: Forskningsbasert bokprosjekt i samarbeid med Siv Ellen Kraft ved Universitetet i Tromsø og Universitetsforlaget. Boken skal handle om den norske politiske medieoffentligheten i nyere tid (fra omkring årtusenskiftet). Prosjektet ble påbegynt høsten 2010, og skal ferdigstilles i 2012.
- Å være jøde i Norge - et dokumentasjonsprosjekt: Kvalitativ undersøkelse av jødernes egne erfaringer når det gjelder holdninger til jøder og jødedom i den norske befolkningen. Prosjektet ble planlagt og godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste høsten 2010 og skal ferdigstilles våren 2012.
- Antisemittismeundersøkelsen: Kvantitativ undersøkelse av holdninger til jøder i den norske befolkningen som utføres av HL-senteret. Døving er medlem av referansegruppen og leder av et råd bestående av representanter fra de mosaiske trossamfunn og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. Arbeidet ble påbegynt høsten 2010.

Foredragsvirksomhet og seminardeltakelse

- Foredrag for Religionslærerforeningen. HL-senteret, 26. januar
- "Antisemittisme og islamofobi, er jakten på likheter fruktbar"? Innlegg på Culcom seminar, UiO, 1. februar
- "Främlingsfiendtlighetens roll i det nordiska samhället", Kulturhuset i Stockholm (arr: Norden i Fokus og Institutt for framtidsstudier), 30. mars
- "Islam og integrering". Hvem er egentlig den europeiske muslim? Hva betegner begrepet islamofobi, og hvilke uttrykksformer har det? Humanismens Hus. 25. mai
- "Migrasjon og etablering av sekulære og religiøse rom." Høgskolen i Oslo, 8. september
- "Livsfaseriter": fremlegging av rapport for religionspolitisk gruppe fra Stortinget, 9. september
- "Hva er multikulturalisme"? AUF inkluderingsseminar, 24. september
- "Islam – gammel lære, nye former." Folkeuniversitetet, Bø i Telemark, 27. september
- "Migrasjonsbiografier" søndagsforedrag HL-senteret, 3. oktober
- "Migrasjon, ritualer, rom." For ansatte ved Ullevål sykehus, 20. oktober
- "Islam gammel lære, nye former." Folkeuniversitetet, 11. november
- "Hijabdebatten." Fagutviklingskonferanse, religion og media. Menighetsfakultetet, 12. november
- "Religionspluralismen og det sekulære samfunn."Frokost med Bernt," Universitetet i Oslo, 18. november
- "Multikulturalisme, hva er det? Oslo Bymisjon, 30. november
- Norsk integreringspolitikk og historikk, ved Humbolt-universitetet i Berlin, 8. desember

Offentlig debatt

- Verdibørsen: om klassebegrep og integrering (artikkel med intervju i Samtiden) februar
- Dagsnytt 18, NRK: om hijabdebattene, 26. februar
- Innlegg i Aftenposten: "Veien til stereotypene," 21. mars
- Kronikk i Utrop: Hva er islamofobi? 18.mars
- Sveriges Radio: Fremmedfiendtlighet i Norge, intervju, 30.mars
- SVT kunnskapskanalen om islamofobi i Norge (overført fra konferansen i mars), 6.april
- Debatt deltager på "På kanten," Den norske filosofifestivalen i Kragerø om "livssyn og multikulturalisme", 4. juni
- Paneldeltaker på Culcoms avslutningskonferanse, Litteraturhuset – "Grenser for mangfold", 26. mai
- Intervju i Klassekampen: Integrering som politisk tema, 7. juni
- Innleder debatt, studentarrangement i Chateau Neuf: "Islamkritikk og islamofobi: Hvor går skillet?" 13.oktober

Sensurering for Universitetet i Oslo og Høgskolen i Oslo

- 10 mastergrader ved Teologisk fakultet, UiO, programmet religion og samfunn
- 3 mastergrader ved IKOS, UiO

Publikasjoner:

- "Den vellykkede immigrant – lest i lys av Joseph Campbells *The Hero With a Thousand Faces*", i *DIN – Tidsskrift for religion og kultur*, Nr. 1-2/2010
- *Anti-Semitism and Islamophobia: A Comparison of Imposed Group Identities*, Tidsskrift for Islamforskning, nr. 2, 2010.
- *National Memory and Minority Narratives*, (red) (2010), Oslo: Unipub Forlag
- *Religionspluralisme - Religion, migrasjon og integrering*, Norges forskningsråd, IMER-programmet (program for internasjonal migrasjon og etniske relasjoner) ISBN 978-82-12-02803-6 (trykksak)
- "Formidling av andre verdenskrig i et flerkulturelt klasserom", C. Lenz og T. Risto-Nilssen, *Fortiden i Nåtiden. Nye veier i formidlingen av andre verdenskrig*, Oslo: Universitetsforlaget (kommer i januar 2011)
- "Religionens omveier – det sekulære argument i hijabdebattene" i *Sekularisme i Norge*, red. Sindre Bangstad, Oddbjørn Leirvik, Ingvild Plesner. Kommer høsten 2011, Unipub Forlag

Prosjektet "Norske frivillige i Waffen-SS"

Forskere: Terje Emberland, Matthew Kott og Sigurd Sørli

Forskergruppen arbeider med et prosjekt angående problemstillinger knyttet til nordmenn i Waffen-SS under andre verdenskrig. Arbeidet ble innledet høsten 2006, og gruppen leverte sin foreløpige sluttrapport sommeren 2010. Prosjektet finansieres av Justis- og politidepartementet, Forsvarsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Utenriksdepartementet.

I 2010 har arbeidet hovedsakelig vært konsentrert om å formidle forskningsfunn gjennom offentlige foredrag og i media, og å ferdiggjøre boken med forskningsprosjektets resultater planlagt utgitt høsten 2011.

Viktige begivenheter:

- Levering av sluttrapport til departementene, juni
- Forskningsseminar, Forsvarsakademiet, København, november
- Workshop om Waffen-SS, Dresden, desember

Presentasjoner og foredrag:

- Foredrag Forsvarets Museer, Oslo, februar
- Foredrag Politihøgskolen, Kongsvinger, mars
- Foredrag Politihøgskolen, Oslo, april
- Forelesning Statsvitenskap, UiO, april
- Presentasjon av forskningsprosjektet for ansatte i Høyesterett, mai
- Forelesning Humboldt Universitat, Berlin, desember

Publikasjoner og kontakt med media:

- Matthew Kott, bokanmeldelse av "Unitjtozjit' kak mozjno bol'sje...": *Latvijskie kollaboratsionistskie formirovanija na territorii Belorussii, 1942–1944 gg. Sbornik dokumentov*, red. A.R. Djukov, V.V. Simindej m.m., *Holokost i sutjasnist'*, (2010).
- Matthew Kott, "Rekrutierung der Waffen-SS im Reichskommissariat Ostland: Der Versuch einer schwer fassbaren Synthese", i: Magnus Lehmann (red.), *Das "Reichskommissariat Ostland". Tatort und Erinnerungsobjekt* (IZRG, Flensburg/Militärgeschichtliches Forschungsamt, Berlin, 2010).
- Matthew Kott, bokanmeldelse av *Ordinary People as Mass Murderers: Perpetrators in Comparative Perspectives*, red. Olaf Jensen og Claus-Christian W. Szejnmann, *Holocaust Studies: A Journal of Culture and History*, nr. 3/14 (2010).
- Kott, M., bokanmeldelse av *Lettland unter Zweiten Weltkrieg: Zwischen sowjetischen und deutschen Besatzern 1940–1946* av Björn M. Felder, *Journal of Baltic Studies*, nr. 1/41 (2010).
- Presentasjon av delfunn i NRK 2 "Spekter", september.
- Intervju i NRK Dagsrevyen, november 2010.
- Publikasjon av delfunn i Aftenposten.

Samarbeid med andre forskere:

- Bert Hoppe, Institut für Zeitgeschichte, om Division Wiking i Ukraina, i forbindelse med IfZ' arbeid med kildesamlingen *Die Verfolgung und Ermordung der europäischen Juden durch das nationalsozialistische Deutschland 1933–1945*.
- Christopher Hale, i forbindelse med hans bok *Hitler's Foreign Executioners* (kommer i 2011).
- Bernt Roughtvedt, i forbindelse med hans biografi om politiminister Jonas Lie (kommer i 2010).
- Øystein Sørensen, Universitetet i Oslo, i forbindelse med prosjekt om totalitarisme og politisk religion.
- Jon Kyllingstad, Universitetet i Oslo, om norsk raseforskning i relasjon til SS-ideologien.
- Lennert Westberg, i forbindelse med forberedelse av en engelsk utgave av boken *Svenskar i krig* (2010).
- Bernt Roughtvedt, om hans biografi om politiminister Jonas Lie.
- Faglig bistand til forskningsprosjektet "Jøden som kulturell konstruksjon i norsk offentlighet 1814-1940", HL-senteret.
- Samarbeid med Mikkel Kirkebæk, København, om germansk landtjeneste.
- Veiledning av ph.d.-kandidater og masterstudenter.

Prosjektet "Jøden som kulturell konstruksjon i norsk offentlighet 1814 – 1940"

"Jøden som kulturell konstruksjon i norsk offentlighet 1814-1940" er et tverrfaglig prosjekt. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med historiske og kulturvitenskapelige fagmiljøer i Norge, og handler om hvordan bildet av jøden ble konstruert i norsk offentlighet i perioden 1814 til 1940. Prosjektets tidsavgrensning er rammet inn av Grunnlovens paragraf 2, som nektet jødene adgang til riket, og okkupasjonen av Norge.

I slutten av 2007 fikk prosjektet innvilget 5,8 millioner kroner for perioden 2008-2011 i støtte fra Norges Forskningsråd (NFR). Prosjektmidlene ble utbetalt fra august 2008. 2009 var det første året prosjektet var i full drift. Prosjektet har hatt et høyt aktivitetsnivå, og deltakerne har holdt flere foredrag i både inn- og utland. Styringsgruppen består av prosjektleder Christhard Hoffmann, Einhart Lorenz (UiO) og prosjektkoordinator Øivind Kopperud.

Prosjektåret 2010 var preget av fortsatt konsolidering, videreutvikling av samarbeidet med utenlandske institusjoner - spesielt relevante fagmiljøer i Berlin - og god fremdrift. I tillegg gikk i 2010 startskuddet på en kvalitativ undersøkelse om jøden som kulturell konstruksjon i dagens samfunn, som blir gjennomført av ph.d. Synne Corell. I tillegg ble arbeidet med databasen videreført, som er et viktig satsningsområde for prosjektet.

Uffordringer i tiden som kommer er blant annet å bringe de ulike delprosjektene/akademiske arbeidene inn i sin slutfase i tillegg til å søke om fornyede midler til et nytt prosjekt som skal bygge på de samme teoretiske og metodologiske premissene, men som skal ha en annen tidsperiode: 1940–1950. For prosjektet er det dessuten viktig også i årene som kommer å ivareta det gode faglige miljøet som er blitt bygget opp gjennom flere år.

Mastergradsstipendiater

Bevilgningen fra NFR inkluderer stipendier til mastergradsstudenter. Styringsgruppen besluttet å tildele stipend bare for skriving av masteroppgavene (1 år), dvs. at studenter først må ha gjort seg ferdig med kursdelen (1 år) av mastergradsstudiene. Denne ordningen betyr at det kan tildeles i alt 12 mastergradsstipendier innen prosjektperioden. Stipendiene tildeles etter faglig vurdering av søkerne etter universitetsintern utlysning i relevante fagmiljøer.

I 2010 var det flere av mastergradsstipendiatene som leverte oppgaver, og disse fikk i all hovedsak meget gode karakterer.

I 2010 tildelte prosjektet stipend til følgende personer: Åsmund Gjerde, Iris Kvellestad og Katharina Bock.

Doktorgradsprojekter

Prosjektet har tre doktorgradsprojekter under utvikling. Øivind Kopperud har som en av sine oppgaver ferdigstilling av avhandlingen om jøden som kulturell konstruksjon i kirken 1867–1920. Ragnhild Henden og Lars Lien, som er prosjektets to eksternt finansierte stipendiater, fortsatte sitt arbeid med delprosjekter om litteratur og presse.

Alle stipendiater skal være tilknyttet et doktorgradsprogram ved universitetet der de har fått opptak. Ragnhild Henden er tilknyttet Universitetet i Tromsø, mens Øivind Kopperud og Lars Lien følger doktorgradsprogrammet ved Universitetet i Oslo. Alle arbeider derfor parallelt med avhandling og et mer generelt doktorgradsprogram.

Seminarer og arrangementer

Prosjektet arrangerte tre prosjektmøter i tillegg til en internasjonal workshop i 2010. Doktorgradsprosjektene er blitt presentert i ulike nasjonale og internasjonale seminarer. Prosjektet har bevisst valgt å inkludere stipendiater fra andre fagmiljøer i de jevnlige workshops. Dermed har samlingene også fungert som generelle forskerskoler. På denne måten har prosjektet kunnet dra veksler på andre akademiske miljøer samtidig med at prosjektet har fått innpass med sin forskning i de samme fagmiljøene.

Internasjonal workshop

25. og 26. november 2010 arrangerte prosjektet en internasjonal workshop. Temaet denne gang var en fordypning i to av hovedfeltene for prosjektet – jøden som kulturell konstruksjon i pressen og i litteraturen. I tillegg var det satt av en egen del til temaet "1814", der hovedfokus lå på debatten om paragraf 2 i Grunnloven.

I tillegg til å samle mange av de fremste nasjonale ekspertene på disse teamene, fikk prosjektet også i 2010 bidragsyttere fra samarbeidsinstitusjoner i Berlin (Humboldt-Universität zu Berlin og Zentrum für Antisemitismusforschung).

Database

I 2010 ble arbeidet med databasen videreført, som er et av de fremste satsingsområdene på prosjektet. Hensikten er å samle tilnærmet alt kildemateriale i en søkbar database – noe som vil forenkle forskningen for medarbeiderne på prosjektet, i tillegg til at kildematerialet vil være samlet elektronisk for ettertiden. Oppbyggingen av databasen vil dermed få stor betydning innenfor forskningen på prosjektets fagområde også etter at prosjektet er avsluttet.

Master i historie Mink Chan ble ansatt som vitenskapelig assistent for å bygge opp databasen, finne frem deler av kildematerialet og koordinere innsamlingen av data. I oktober 2010 ble det også sendt en søknad til Norges Forskningsråd (infrastrukturprogrammet) for å få ekstern finansiering til databasen. Det er behov for å videreutvikle databasen ikke minst for å tilpasse den et europeisk forskningsfelleskap slik at andre utenfor Norges grenser også kan dra nytte av prosjektets empiriske funn.

Kvalitativ undersøkelse om "Jøden som kulturell konstruksjon i dagens samfunn"

Fra august 2010 ble ph.d. Synne Corell ansatt for å gjennomføre den kvalitative undersøkelsen "Jøden som kulturell konstruksjon i dagens samfunn". Undersøkelsen skal gjennomføres i forhold til ulike grupper av ungdommer/unge voksne hvor de skal snakke fritt ut fra bilder som blir lagt frem.

Undersøkelsen skal resultere i en fagartikkel og er finansiert ved en ekstra bevilgning fra Forskningsrådet på 250. 000 kroner.

Presentasjon av prosjektet i academia og offentligheten

- Lars Lien, HL-senteret: "Jøden som kulturell konstruksjon i norsk presse 1917 – 1927", november 2010.
- Bernt Hagtvet, HL-senteret: "Ett menneskes sak er vår alles sak" (Clemenceau) Bjørnstjerne Bjørnson, de intellektuelle og justismordet på den jødiske armékaptein Alfred Dreyfus fra 1894 til 1906. En reise i jødehat, xenofobisk renhetsnasjonalisme og totalitær tenkning, november 2010.
- Per Jostein Ringsby, HL-senteret: "Vittighetsbladenes stilling i Norge og Sverige mellom 1880 og 1920", november 2010.
- Ragnhild M. H. Henden, HL-senteret: "I kamp for Europas undertrykte folk? Bjørnstjerne Bjørnson og jødene", november 2010.
- Tatjana Samoïlow, HL-senteret: "Borgerlig protestantisk etikk versus jødisk spekulativ kapitalisme hos Alexander L. Kielland – presentasjon av doktorgradsprosjekt", november 2010.
- Katarina Bock, HL-senteret: "Stortingets behandling av grunnlovsforslag om forandring av § 2", november 2010.
- Christoph Leiska, HL-senteret: "Att skapa 'liberalernas stad'. Urban identitet och judisk delaktighet i Göteborg 1860 – 1900", november 2010.
- Håkon Harket, HL-senteret: Debatten om "jødeparagrafen", november 2010.
- Torgeir Skorgen, HL-senteret: Toleransens grenser, Henrik Wergeland og jødeemansipasjonen i Europa, november 2010.
- Carl Emil Vogt, HL-senteret: Fridtjof Nansen og Fedrelandslaget, november 2010.
- Alf Magne Sirevåg, HL-senteret: Inkluderinga av Henrik Wergeland sin kamp for jødane sitt tilgjenge til Noreg i den norske minnekulturen 1845 – 1945, november 2010.
- Iris Kvellestad, HL-senteret: Jesuittordenen som kulturell konstruksjon – konspirasjonsteorier og fordommer i debatten om jesuittenes adgang til Norge på 1900-tallet, november 2010.
- Chalak Kaveh, HL-senteret: "Uoppdragne" borgere ble en "uforbederlig rase". Konstruksjonene av sigøynere og sigøynerpolitikk 1929 – 1938, november 2010.
- Ragnhild M. H. Henden, Litteraturhuset i Oslo: "I kamp for Europas undertrykte folk? Bjørnstjerne Bjørnson og jødene", november 2010.
- Ragnhild M. H. Henden, Universitetet i Zürich: "Im Spinnennetz? Das antisemitische Archiv und Juden in der Kriminalliteratur", på konferansen "Jüdisches BeSchreiben. Forschungen zum skandinavischen Judentum", februar 2010.
- Øivind Kopperud "Jøden som kulturell konstruksjon i den norske kirke", august 2010
- Øivind Kopperud "Den puritanske kapitalismen", april 2010.

Annen formidling

- Øivind Kopperud: "Da norske jøder ikke fantes", Nytt Norsk Tidsskrift, 2010 (sammen med Irene Levin).
- Ragnhild M.H. Henden: "Hamsun og antisemittismen", Nordlit nr. 25, Universitetet i Tromsø, s. 63-108.
- Øivind Kopperud: "Antisemittismen før og nå", Verdibørsen NRK P2, 29.mai.
- Øivind Kopperud: "Undersøkelse av antisemittisme i det norske samfunnet", Verdibørsen NRK P2, 11.desember.

Prosjektet "Antisemittisme i Norge? Den norske befolknings holdninger til jøder og jødedom".

På oppfordring fra Utenriksdepartementet fikk HL-senteret i februar 2010 i oppdrag å utvikle en projektskisse som skulle se på den norske befolknings holdninger til jøder og jødedom. Det ble satt ned en arbeidsgruppe bestående av professor Christhard Hoffmann, forsker Øivind Kopperud og prosjektmedarbeider Vibeke Moe som utviklet skissen "Antisemittisme i Norge? Den norske befolknings holdninger til jøder og jødedom". På vegne av flere departementer og med bakgrunn i HL-senterets skisse bevilget Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet midler til undersøkelsen i juli 2010. Undersøkelsen skal gjennomføres i løpet av 18 måneder.

HL- senteret startet arbeidet med undersøkelsen 1. august 2010, så snart departementenes finansiering var på plass. Prosjektmedarbeider Antje Bomann- Larsen ble også ansatt fra dette tidspunkt.

I løpet av høsten ble prosjektgruppen som skal arbeide med de faglige premisene for undersøkelsen konstituert. Prosjektgruppen, som ledes av forsker II ved senteret, professor Christhard Hoffmann, arbeider for å finne hvilke spørsmål man kan og bør stille i en slik undersøkelse. Prosjektgruppen har blant annet drøftet om og i hvor stor grad liknende undersøkelser i andre land kan overføres til norske forhold. Gruppen har også fokusert på at spørsmålene skal stå i forhold til hverandre slik at de på best mulig måte kan besvare undersøkelsens problemstillinger. Gruppen er bredt sammensatt med noen av de fremste ekspertene innenfor antisemittismeforskning og kvalitative undersøkelser, både nasjonalt og internasjonalt. Statistisk sentralbyrå deltar som ekstern kvalitetssikrer for spørsmålene som utarbeides til undersøkelsen.

For at en slik undersøkelse skal ha legitimitet, er det også viktig å trekke inn erfaringer fra ulike livssynsminoriteter. Disse bidrar med innspill til prosjektgruppen som denne kan ta med seg i det videre arbeidet, i tillegg til at de deltar i drøftelsene om spørsmålenes utforming. To representanter fra de mosaiske trossamfunnene og to fra Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn ble høsten 2010 oppnevnt til å delta i dette arbeidet på vegne av sine organisasjoner.

Prosjektgruppen:

Professor Werner Bergman, professor Ottar Hellevik, professor Irene Levin, forskningskoordinator Claudia Lenz, seniorforsker Alexa Døving, seniorrådgiver Elisabeth Gulløy, prosjektmedarbeider Synne Corell, forsker Øivind Kopperud og prosjektmedarbeider Antje Bomann-Larsen. Prosjektgruppen ledes av forsker II, professor Christhard Hoffmann.

Rådet:

Alexa Døving (leder), Mehtab Afsar, Øivind Kopperud, Pia Philipson, Chava Savosnick, Sundeep Singh, Antje Bomann-Larsen, (referent).

Ansatte:

Prosjektgruppens leder: Christhard Hoffmann - 10%

Koordinator for prosjektet: Øivind Kopperud - 20%

Prosjektmedarbeider: Antje Bomann-Larsen - 100%

Dokumentasjon

Dokumentasjon

Dokumentasjonsavdelingens virksomhet omfatter drift av biblioteket, arkivdepotet og gjenstandssamlingen ved HL-senteret. Hovedoppgaven er å være kunnskapsbank for forskning og undervisning. I tillegg skal avdelingen være tilgjengelig for offentligheten med tilbud om kvalitetssikret informasjon og dokumentasjon innenfor senterets forskningsemner. Målet er å være i forkant av den teknologiske og kunnskapsmessige utvikling og benytte dette for å kunne betjene brukerne bedre.

Biblioteket

Brukerne, lokaler og åpningstid

Biblioteket er døgnåpent for senterets ansatte, studenter og andre som som har arbeidsplasser her. Andre brukere betjenes i den ordinære åpningstiden. Dette er i hovedsak studenter og forskere fra andre institusjoner, skoleungdom og privatpersoner. Publikum disponerer flere leseplasser, to datamaskiner til søk i samlingene, kopimaskin og skriver.

Publikumsservice og referansetjenester

Besøk og informasjon

Biblioteket fører ikke statistikk over besøk. For senterets ansatte er det lagt opp til selvbetjening. Andre besøk stipuleres til i gjennomsnitt tre i uken, i tillegg til et stadig økende antall henvendelser pr. e-post og telefon.

Referansetjenester

Daglig besvares flere henvendelser pr. e-post og telefon. Spørsmålene varierer fra enkle faktaopplysninger til omfattende og kompliserte problemstillinger. Dette svært ressurskrevende arbeidet har høy prioritet. Målsettingen er å besvare referansespørsmål senest i løpet av to arbeidsdager med et forskningsbasert og kvalitetssikret svar.

Oppgaven hadde vært umulig for avdelingens bemanning uten god hjelp fra senterets forskere. I løpet av 2010 har alle forskere og studenter på ulike måter vært involvert i slike oppgaver. Denne innsatsen gjør at senteret kan opprettholde sitt gode servicenivå.

Samlingen

Samlingens hovedfokus er i samsvar med institusjonens forskningsprofil. Hovedemner i samlingen er fortsatt Holocaust, folkemord, minoriteters vilkår med vekt på Norge og Norden, ideologier og Holocaustdidaktikk. Biblioteket følger opp nye utgivelser og forskningsresultater i Norge og internasjonalt. Senterets forskere utgjør en uformell, men svært aktiv referansegruppe som yter hjelp til riktig samlingsutvikling.

Den registrerte bokbestanden ved utgangen av året teller 4039 titler. Tilveksten i 2010 var 250 boktitler, noe større enn i 2009. Etter den årlige gjennomgangen ble den løpende tidsskriftsamlingen utvidet med to titler, og besto ved utgangen av året av 48 løpende tidsskrifter og tre databaser. Samlingen står i åpne hyller bortsett fra spesialsamlingen av eldre, sjelden litteratur og Harry Koritzinsky-samlingen, som av plasshensyn er tilgjengelig i andre lokaler på senteret.

Gaver

Avdelingen mottok flere mindre, men verdifulle bokgaver i løpet av året. Spesielt må nevnes en samling tyske nazistiske propagandapublikasjoner mottatt fra biblioteket ved Zentrum für Antisemitismusforschung i Berlin og den første tyske utgaven av Encyclopaedia Judaica, som dessverre ikke er komplett.

Utlån

Utlånet har økt i 2010. På senteret og gjennom fjernlån ble det til sammen lånt ut 1175 titler. Biblioteket har, tross sin beskjedne størrelse, et forholdsvis stort utlån (280) til andre bibliotek i Norge og i utlandet. Dette tyder på at samlingen ikke dubliserer andre samlinger, og er tilgjengelig for interesserte forskere i andre institusjoner. Utlån til skoleelever som arbeider i biblioteket og utlån av referanseverk registreres ikke.

1. Arkiver

Avdelingen har ikke mottatt nye arkiver i 2010. Et mindre privat arkivdepot ble trukket tilbake etter giverens ønske. Avdelingen mottok flere henvendelser vedrørende fotografier brukt i utstillingen eller fra egen samling.

2. Gjenstandssamlingen

Deler av gjenstandssamlingen er ikke ordnet grunnet manglende ressurser.

3. Annen virksomhet

HL-senteret, ved avdelingsleder Ewa Mork og seniorforsker Anton Weiss-Wendt, deltar i et EU-finansiert prosjekt EHRI (European Holocaust Research Infrastructure) som startet opp høsten 2010.

I juni ble avdelingen godkjent til å gjennomføre eksamen for studenter ved Simon Fraser University i Canada.

Tidsskriftsamlingen

Undervisning

Undervisning

Undervisningsavdelingen utviklet og videreførte flere satsingsområder i 2010: mottak av skoleklasser, undervisningsopplegg og foredrag i forbindelse med Holocaustdagen, lærerkurs og nettstedet *folkemord.no*.

Mottak av skoleklasser og andre pedagogiske besøk

Våren 2010 ble tilbudet til skoler videreført i tråd med den grundige revideringen som ble gjennomført høsten 2009:

- Heldagsbesøk (4.5 t): maksimum 40 elever. Lang arbeidsøkt med introduksjon og selvvalgte oppgaver med utgangspunkt i utstillingen: lage avvisider, rollespill, film, radio, presentasjoner, bildekollasjer etc. Videreføring av opplegget som ble utarbeidet til utstillingens åpning i 2006.
- Halvdagsbesøk (2.5 t): maksimum 30 elever. Kort arbeidsøkt med introduksjon og oppgaver som løses med kamera og skriveblokk. Nyere opplegg som tilpasses nivå, enten presentasjon av rom eller ta bilder og presentere et narrativ.
- Omvisning med samtale (1.5 t): maksimum 30 på ungdomstrinn og 60 på vgs. Omvisning og gruppesamtale. Nedkorting av tidligere to-timersopplegg.

To undervisningsopplegg knyttet til Den kulturelle skolesekken i Oslo ble gjennomført i løpet av 2010. Vårens opplegg var "Hamsun, nazismen og antisemittismen", og høstens opplegg var "Fortellinger om Holocaust". Samarbeidsoppleggene med Den kulturelle skolesekken i Oslo førte til godt besøk. Oslo kommune gir HL-senteret støtte til en formidler i form av en årlig bevilgning på kr 500 000. Kommunens og HL-senterets mål er at alle elever skal besøke senteret en gang i løpet av ungdomsskolen.

Samarbeidet med Politihøgskolen fungerer godt. Studentenes besøk på HL-senteret ble flyttet fra faget yrkesetikk til politifag, noe som gir større rom for å gi studentene historisk basisinformasjon. I 2010 var det besøk fra Politihøgskolen både vår og vinter. I tillegg ble samarbeidet utvidet til å gjelde den nyoppstartede politiundervisningen i Stavern. Totalt deltok nærmere 600 politistudenter.

UA har også tatt imot andre grupper, blant annet internasjonale studenter ved UiO, lærere, Arran lulesamisk senter og Stifinneren ved Oslo kretsfengsel.

Læremidler/materiell for nett og papir

Undervisningsavdelingen har årlig utviklet undervisningsmaterieell i anledning Holocaustdagen, som også skal kunne brukes utenom selve dagen. Temaet for 2010 var *Holocaust* og *raselære*. Materieellet lar elevene utforske sammenhengen mellom nazistenes sorteringspolitikk, rasemålinger, Lebensborn-programmet i Norge og datidens rasevitenskap. På selve Holocaustdagen holdt avdelingen foredrag om det samme temaet for hele Oslo Handelsgymnasium – i likhet med tidligere år.

Kurs for lærere

Et av de største løftene i 2010 var utviklingen av et fast basiskurs for lærere. Målet er at lærerne skal øke sin kompetanse i undervisning om folkemord generelt og Holocaust spesielt, og utforske ulike didaktiske muligheter og utfordringer som ligger i undervisning om disse temaene. Kurset berører ulike temaer, fra nazistenes utryddelsesprosjekt til andre folkemord, fra minnekultur til antisemittisme og rasisme i dag. Kurset kan holdes en eller flere ganger per år på senteret og dessuten tilbys til skoler og andre samarbeidspartnere rundt om i Norge. Det første basiskurset ble gjennomført på HL-senteret 25. – 26. oktober 2010, med 30 lærere fra ungdomsskolen.

- Kurset *Dialog om religiøse temaer i klasserommet* ble gjennomført 20. september i samarbeid med Det europeiske Wergelandsenteret. Kurset tok utgangspunkt i lærernes egne erfaringer og resultater fra det europeiske forskningsprosjektet REDCo, "Religion in Education. A contribution to Dialogue or a factor of Conflict in transforming societies of European Countries".

Oppdatering, faglig profil og bidrag i debatt

Avdelingen videreførte arbeidet med en bevisstgjøring og skriftliggjøring av HL-senterets pedagogiske grunnlag. Avdelingens medarbeidere har slutført et bidrag til en norsk lærebok i historiebevissthet, "Fortiden i nåtiden" (Universitetsforlaget) og til boken "Historicising uses of the past". Begge bøkene kommer ut våren 2011.

London var målet for årets studietur, med lærerike besøk blant annet hos samarbeidspartnere ved Imperial War Museum og The Holocaust Education Development Programme (HEDP). I tråd med årsplanen etablerte UA dessuten en referansegruppe for lærere våren 2010.

Andre oppgaver

I mars 2010 rapporterte Lørdagsrevyen om jødehets og motstand mot undervisning om Holocaust ved flere videregående skoler i Oslo. Undervisningsavdelingen bidro i den etterfølgende offentlige debatten, og uttrykte uro over opplysningene som kom frem. Samtidig formidlet avdelingen sine erfaringer etter mottak av flere tusen skoleelever. I alle grupper opplever HL-senterets formidlere at temaet Holocaust vekker interesse og er relevant. Enkelte minoritetselever har selv bakgrunn fra områder der det foregår krig og ødeleggelse, og formidling om nazistenes forfølgelsesprosjekt kan gi en særlig resonans hos disse elevene.

Etter innslaget i Lørdagsrevyen satte Kunnskapsdepartementet ned en arbeidsgruppe som skulle komme med forslag om hvordan skolen kan arbeide mot antisemittisme og rasisme. Arbeidsgruppen ble ledet av Inge Eidsvåg, og HL-senteret fikk oppdraget som sekretariat. Fungerende undervisningsleder Peder Nustad ivaretok rollen som sekretær, med administrativ og faglig støtte fra hele institusjonen. Senterets ansatte bidro med faglige notater om blant annet antisemittisme og islamofobi. Gruppen avsluttet sitt arbeid i tråd med framdriftsplan for overlevering til kunnskapsminister Kristin Halvorsen 12. januar 2011.

Undervisningsleder har fast plass i Programrådet og Publikasjonskomiteen.

Nettverk

- Harald Syse er sekretær i nettverket for historie og holdningsskapende arbeid opprettet av Utdanningsdirektoratet. Intensjonen er å skape en større grad av planlegging og internfordeling av oppgaver i nettverket. Årlig samling som ved Narviksenteret.
- Avdelingen har hatt en aktiv rolle i Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Research and Remembrance (Task Force), gjennom deltakelse i Educational Working Group. Peder Nustad representerer HL-senteret i den europeiske delen av International Coalition of Sites of Conscience.
- Avdelingen har nær kontakt med Utdanningsdirektoratet, og undervisningsleder deltar som leder av direktoratets jury for utdelingen av Benjaminprisen. Prisen for 2009 ble delt ut 27. januar 2010 til Skullerud skole.
- I etterkant av oppslagene om antisemittisme i skolen, ble det tatt initiativ til et samarbeidsprosjekt for å utvikle materiale og arbeidsmåter som kan styrke flerkulturelle perspektiver i lærerutdanning og skole med utgangspunkt i studenters og elevers erfaringer og kunnskaper. Det planlegges å sette i gang samtaler om religiøse og eksistensielle spørsmål for ungdomsskoleelever. Prosjektet er et samarbeid mellom Wergelandssenteret, HL-senteret og Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier ved HIO med bidrag fra Namdalseid kommune, Institutt for spesialpedagogikk, UIO og Bredtvet kompetansesenter, og forutsetter ekstern finansiering for videreføring.
- Harald Syse representerer HL-senteret i det EU-finansierte Comeniusprosjektet TeacMem som løper i perioden 2009-2012. Målet for prosjektet er å utvikle tilnæringsmåter og materiell til læring i tilknytning til minnesteder. Prosjektet koordineres av Andreas Körber ved Universitetet i Hamburg, og er et samarbeid mellom fire partnere i Tyskland, en i Danmark og seks i Norge.

Informasjon

Avdelingen sendte informasjon til skoler og egen e-postliste til lærere om tiltak og arrangementer. Program for høstsemesteret ble sendt per post i august. Det ble arbeidet med en systematisk informasjons- og rekrutteringsplan for undervisningsavdelingen og fast abonnement på skoleadresser. Begge tiltakene fungerte etter intensjonen og har forenklet rekrutteringen til særlig lærerkurs betraktelig.

ordenspolitets

~~299~~

h manna

Meyer

1917, Oslo

Norsk

Arrangementer,
foredrag og
utstillinger

23.

Arrangementer, foredrag og utstillinger

Den permanente utstillingen og vandretstillinger

Senterets permanente utstilling ble godt besøkt også i 2010 blant annet av skoleelever, som er hovedmålgruppen. Et stort antall grupper fra inn- og utland fikk høre foredrag om HL-senterets arbeid og ble guidet i utstillingen. I tillegg besøkte enkeltpersoner og smågrupper utstillingen på egen hånd. Stadige tilbakemeldinger både fra skoleverket og ellers viser at utstillingens brede og inkluderende perspektiv som søker å fange opp helheten i den nasjonalsosialistiske utryddelsespolitikken – med Shoah (Holocaust) i sentrum – blir godt mottatt, og at den oppfattes som nyskapende.

HL-senteret var i 2010 vertskap for to vandretstillinger: "Da naboer var medmennesker og utstillingen "Villa Wannsee – Melancholy Grandeur". Utstillingene ble godt besøkt.

Den permanente utstillingen

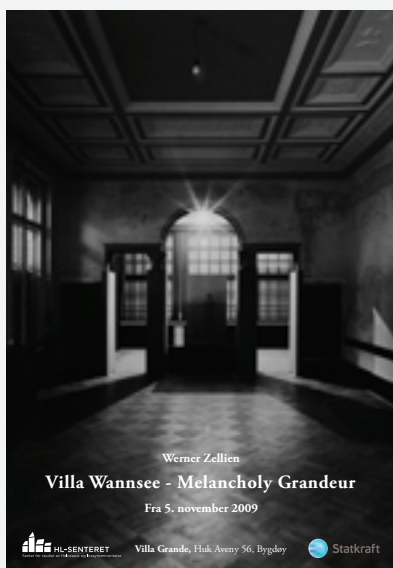

"Da naboer var medmennesker", 10. juni-31. august 2010

Utstillingen "Da naboer var medmennesker" handlet om menneskene som hjalp jødene i Sarajevo under 2. verdenskrig. Det var mange som satte sine liv i fare for å redde jødene. Hjelperne var kristne, muslimer og agnostikere, menn og kvinner i alle aldre, og fra alle sosiale lag. Utstillingen var utformet av Eli Tauber fra det jødiske museet i Sarajevo. Samarbeidspartnere var Thomas Kolonomos Martincevic og Martin Bodd. På åpningen av utstillingen talte representanter for Islamsk Råd Norge, Det mosaiske trossamfunn, de israelske og bosniske ambassadørene og Kolonomos klezmer band spilte.

Utstilling: Villa Wannsee – Melancholy Grandeur

Den 20. januar 1942 fant det sted et møte i en villa i Wannsee i Berlin mellom Reinhard Heydrich, leder for Reichssicherheitshauptamt, og ledere innen SS, NSDAP og ulike sektorer av den statlige forvaltning i nazi-staten. Temaene for møtet var overgripende organisasjons- og kompetansespørsmål i den allerede pågående og planlagte tilintetgjørelsen av de europeiske jødene, og spørsmålet om hvordan begrepet jøde skulle defineres.

I dag rommer Wannsee-villaen en utstilling om folkemordet på de europeiske jødene, og bygningen framstår som et symbol på det sivilisasjonssammenbruddet som fant sted i hjertet av Europa på 1940-tallet.

10 av kunstneren Werner Zelliens bilder av Wannsee-villaen fra tiden før huset ble restaurert for utstillingsformål, er utlånt til HL-senteret av Statkraft, og henger nå i Kafé Villa Grande.

Søndagsforedrag

Serien av populærvitenskapelige søndagsforedrag ble videreført i 2010 med ulike temaer innenfor HL-senterets fagområder. Høsten 2010 satte søndagsforedragene fokus på minnekultur og historieskriving om 2. verdenskrig.

- Kjetil B. Simonsen: Antisemittiske bilder av jøden i norsk bondepresse 1920-25.
- Hans-Wilhelm Steinfeld: Hatet i Europa. Tyve år etter Berlins andre fall.
- Douglas Draper og Bjørn K. Øyen: Zamenhof: skaperen av fellesspråket esperanto og talsmann for en felles religion.
- Johannes Due Enstad: Å skjønne et folkemord: Beleiringen av Leningrad, russisk historieskriving og norske frontkjempere.
- Chalak Kaveh: Årsakene bak nazi-Tysklands forsøk på å utrydde sigøynere.
- Mikael Holmberg: Holocaust med snakkebobler.
- Rojan Ezzati: Forskjellen mellom "oss" og "dem" – post 9/11.
- Benedicte Orvung: "Strengt Hemmelig" - Arbeidet bak filmen.
- Jorunn Sem Fure: Okkupasjonshistorie uten okkupant og okkupert.
- Cora Alexa Døving: Migrasjonsbiografier.
- Ingjerd Veiden Brakstad: Holocaust og stammekrig? Framstillinger av folkemordene Rwanda og Bosnia-Hercegovina.
- Claudia Lenz: "Adgang til riket" - Victor Linds kunst som erindringspolitisk intervensjon.
- Odd-Bjørn Fure: Historie og moral. Refleksjoner på basis av okkupasjonshistoriske erfaringer under andre verdenskrig.
- Irene Levin og Øivind Kopperud: Da norske jøder ikke fantes.
- Synne Corell: Okkupasjonshistorien i norske historiebøker.
- Espen Søybye: Psykiatri og rasehygiene før første verdenskrig.
- Terje Emberland: SS, Norge og drømmen om det storgermanske rike. Omkring HL-senterets forskningsprosjekt om nordmenn i Waffen-SS.

Andre arrangementer

- Siden 2002 har HL-senteret, på oppdrag fra Staten, hatt ansvar for planlegging og gjennomføring av den offisielle markeringen av Den internasjonale Holocaustdagen 27. januar. Også i 2010 ble minnemarkeringen avholdt ved Minnesmerket over deporterte norske jøder på Akershuskaia, med appeller ved representanter for norske jøder, sigøynere, funksjonshemmede og homofile. Konferansier for arrangementet var styreleder ved HL-senteret, Berit Reisel. Justisminister Knut Storberget holdt hovedtalen. Representanter fra de mosaiske trossamfunn, Romgruppene i Norge, Dissimilis og de politiske fangene holdt appeller. Jødiske barn og en gruppe fra Dissimilis bidro kunstnerisk. Deretter fortsatte arrangementet i Fanehallen, Akershus Festning. Direktør Odd-Bjørn Fure, HL-senteret, informerte om den internasjonale Task Force-gruppens arbeid (ITF) og betydningen av Norges formannsskap 2009/10. Filmskaper Karoline Frogner holdt deretter et foredrag bygget på overlevende kvinners erfaringer om overgrep – fra operasjoner Kirsten Flagstad til ofre i Rwanda.
- HL-senteret er årlig vertskap for konserter i samarbeid med Oslo Kammermusikk Festival – et samarbeid som har vært meget fruktbart og attraktivt for et bredt publikum. I 2010 var det konsert med Oslo Strykekvartett: Puccini, Schubert, Wallin og Grieg.
- I samarbeid med Visit Oslo åpnet HL-senteret – i likhet med mange andre museer og institusjoner - sine dører for Oslos befolkning. Flere hundre interesserte fikk gratis omvisning i utstillingen og huset for øvrig, i tillegg til omvisning og foredrag om hageanlegget i forbindelse med "Turist i egen by" - arrangementet.
- I samarbeid med Statsbygg deltok HL-senteret også i 2010 i "Åpent hus"-arrangementet. Hit kom det også svært mange besøkende.
- Boklansering - Arven fra en overlevende: Blanche Major var 19 år da hennes mor, far og 30 andre slektninger ble sendt i gasskammeret i Auschwitz II - Birkenau. Boken "Jeg overlevde Auschwitz" av Oddvar Schjølberg forteller om hennes liv. Boken er tidligere gitt ut på Lunde forlag, men i et begrenset opplag. Aktive Fredsreiser har overtatt rettighetene og ga ut boken i en ajourført nyutgave. I den anledning ble det avholdt et enkelt lanseringsarrangement på HL-senteret.
- Lansering av tegneserieheftet "26 November": Tegneserien "26. november" ble lansert for presse og publikum på HL-senteret i forbindelse med markeringen av Den internasjonale Holocaustdagen 27. januar 2010.
Se også "Publikasjoner" i årsrapporten.

- Artikkelpresentasjon: Artikkel om landssvikoppgjøret LOV OG RETT nr. 8, 2010 v/ Christopher Harper: Artikkelen omhandler de to frifinnende dommene i straffesaken mot politiinspektør Knut Rød i 1946 og 1948. Forfatteren mener frifinnelsen hviler på en feilaktig lovanvendelse, og at Rød, slik lagdommer Johan Munthe Cappelen fremholdt i sin dissens i dommen fra 1946, burde vært holdt straffettslig ansvarlig for sin delaktighet i det sivilisatoriske sammenbruddet som ble manifestert ved deportasjonen av jødene fra Norge.
- HL-senteret deltok også i juryen for Benjamin-prisen og deltok i utdelingen av prisen, onsdag 27. januar 2010.
- Fagkveld HL-senteret og Religionslærerforeningen: Temaet for kvelden tok utgangspunkt i kompetansemålet "elevene skal kunne reflektere over det pluralistiske samfunnet som en etisk og filosofisk utfordring" (faget religion og etikk).
- Åpent møte i HL-senterets venneforening: Den livsviktige dialogen om religionsfrihet: Fortellingen om felleserklæringen om religionsfrihet og retten til konvertering fra Den norske Kirke og Islamsk Råd i Norge.
- Nordic Dutch Network Meeting/International Symposium: Teaching About Genocide.
- Lærerkurs: Undervisning om folkemord – hva, hvordan og hvorfor?
- Lærerkurs: Dialog om religiøse temaer i klasserommet.
- Konsert med Svarte Svingende i Kafé Villa Grande.
- Åpent møte i HL-senterets venneforening: Foredrag v/ professor og forfatter Mark Jay Mirsky "Ruth Maier i et internasjonalt perspektiv".
- Åpent møte i HL-senterets venneforening: Filmfremvisning: "Det hvite båndet" - regi: Michael Haneke.
- Politihøgskolen – dagsbesøk og foredrag for over 600 studenter.
- Åpent møte i HL-senterets venneforening: Foredrag om Carl Fredriksens transport ved historiker Mats Tangestuen, Jødisk Museum i Oslo.

olocaust
de jødene

Susanne Maerz

Okkupasjonstidens lange skygger

*Fortidsbearbeidelse i Norge
som identitetsdiskurs*

EDITED BY
Cora Alexa Døving & Nicolas Schwab
Minority Narratives
and National Memory

HL-SENTERETS
PUBLIKASJONER

Einhart Lore
Jødisk
og ident
Mangfoldet i jødedomm

HL-SENTERETS PUBLIKASJONER

Publikasjonskomiteen utga i 2010 flere temahefter og to bøker i HL-senterets skriftserie – i samarbeid med Unipub. Videre kom også tegneserien "26. november".

Bøker

- **Cora Alexa Døving & Nicolas Schwaller: Minority Narratives and National Memory**
Samling artikler fra forskerkonferansen i samarbeid med The Centre Alberto Benveniste at École Pratique des Hautes Études i Frankrike. Boken tar for seg hvordan grensene mellom majoritet og minoritet er i bevegelse, men også hvordan minoritetenes historie(r) ikke kommer frem.
- **Susanne Mærz: Okkupasjonstidens lange skygger. Fortidsbearbeidelse i Norge som identitetsdiskurs**
Utgivelsen fikk oversetterstøtte fra Forskningsrådet. Susanne Mærz ser på debattene rundt behandlingen av andre verdenskrig i historieskrivning i perioden 1965-2005. Mærz viser hvordan synet på okkupasjonstiden har forandret seg. Hun gjør rede for at elementer i den norske kollektive identiteten har hemmet fortidsbearbeidelsen og at andre har fremmet den - det gjelder eksempelvis erstatningen til norske jøder i 1999 og til krigsbarna i 2005.

Temahefter

Som ledd i økt satsing på minoritetsfeltet har publikasjonskomiteen i 2010 gitt ut

- **Einhart Lorenz: Jødisk historie, kultur og identiteter. Mangfoldet i jødedommen.** Heftet viser at det ikke finnes én allmenngyldig jødisk identitet, men mange identiteter blant jødene.
- **Tone Njølstad Slotsvik: Katolikker i Norge 1905 - 1930. En minoritet i nasjonalstatens tid.** Ved overgangen til 1900-tallet fantes det rundt 2000 katolikker i Norge, og halvparten av dem var norske. Opplevde de at troen deres kunne ekskludere dem fra et nasjonalt fellesskap? Og hvordan gikk Den katolske kirke frem for å overbevise nordmenn om at katolisismen ikke var anti-nasjonal?
- Det ble igangsatt og slutført en oversettelse til engelsk av **Bjarte Brulands "Det norske Holocaust". Forsøket på å tilintetgjøre de norske jødene.** Det planlegges utgivelse i 2011.

Mikael Holmberg: "26. november", et tegneseriealbum om det norske Holocaust

Tegneserien "26. november" ble gitt ut 27. januar 2010. Tegneserien fikk positiv mottakelse i pressen og har solgt godt gjennom HL-senteret. Tegneserien ble også utgangspunkt for et undervisningsopplegg i regi av undervisningsavdelingen (støttet av Den kulturelle skolesekken i Oslo) kalt "Fortellinger om Holocaust".

"26. november"

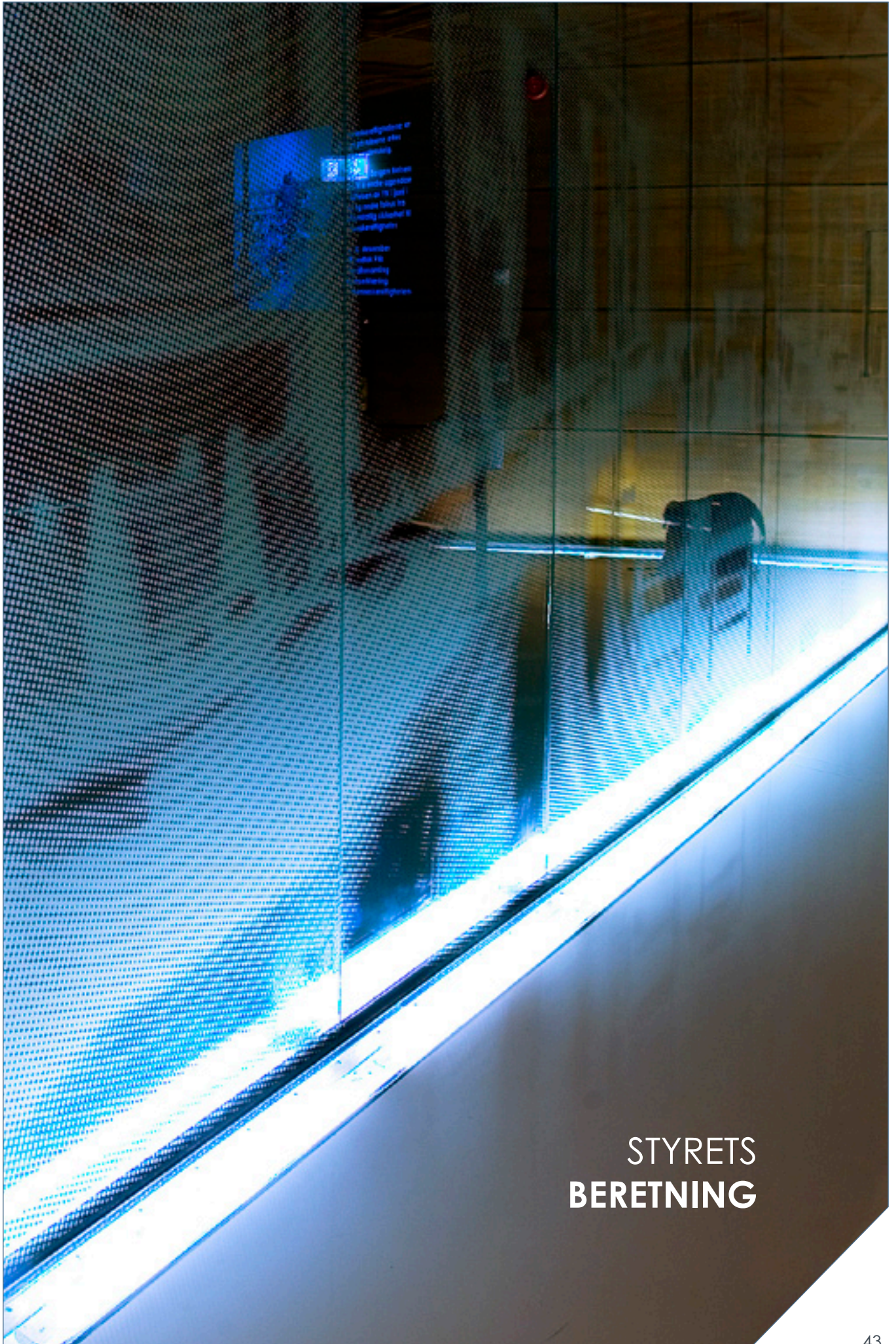

**HL-SENTERETS
VENNEFORENING**

HL-SENTERETS VENNEFORENING

Venneforeningen var i 2010 en viktig støttespiller og samarbeidspartner for senteret. Foreningen – som består av tidsvitner, unge og eldre med interesse for senterets arbeidsområder – avholdt flere møter i løpet av året med variert program. Møtene var godt besøkt, og er et godt supplement til HL-senterets populærvitenskapelige foredrag. Styret planlegger en opptrapping av antall møter neste år - blant annet skal foreningen, i samarbeid med HL-senteret, organisere en seminarrekke om andre verdenskrig knyttet til okkupasjonshistorien i Norge 1940-45. Styret i 2010 besto av: Odd Einar Dørum (styreleder), Herman Kahan, Jahn Otto Johansen, Jan Erik Vold, Elsa Kvamme, Anette Storeide og Odd-Bjørn Fure.

STYRETS BERETNING

STYRETS BERETNING

Viktige saker i styreperioden

I løpet av seks møter i 2010 behandlet styret 38 saker. Blant de viktigste sakene var finansiering av driften ved senteret og den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande, planer om nybygget Bjørn Egges Hus i samarbeid med Det europeiske Wergelandssenter, arbeidet i Task Force for International Cooperation on Holocaust Education, Remembrance and Research (ITF), endringer i regnskaps- og økonomifunksjonen ved HL-senteret og forvaltningen av stiftelsens grunnkapital, planer om undersøkelse om antisemittiske holdninger i Norge, forskningsprosjektene om nordmenns deltakelse på Østfronten og om Jøden som kulturell konstruksjon i norsk offentlighet 1814 – 1940, oppnevning av nye styremedlemmer og valg av ny styreleder høsten 2010, foruten arbeidet med strategiplan for kommende periode.

Deltakelse i den offentlige debatt

HL-senteret har spilt en sentral rolle i en rekke debatter også i 2010. Direktøren, medlemmer av senterets stab og styremedlemmer har markert seg i temaer og debatter som for eksempel endring av konseptet for Hvite Busser til Auschwitz, Rød-saken, Knut Hamsun og nazismen, antisemittismen i Europa og undersøkelse av omfanget av antisemittiske holdninger i Norge, de norske frivillige til Waffen-SS og deres virke på Østfronten og i Norge, vilkårene til Rom-folket i Europa i dag, sammenlikning mellom de kommunistiske og nazistiske stater, Riksarkivets frigivelse av krigshistorisk relaterte dokumenter, J. Chr. Hauges arkiv, idylliserende framstilling av tysk framferd i Norge under okkupasjonen i Deutsches Historisches Museum og i utstillingen til Topographie des Terrors. I tillegg er det blitt holdt en rekke foredrag og vært mange innlegg i mediene om migrasjon og integrasjon.

Ett av de klareste uttrykk for det gjennomslag HL-senteret har hatt i det norske samfunn er samarbeidet som er utviklet med Politihøgskolen om å utdanne politiaspiranter. Det har dels dreid seg om forelesninger for aspirantene i Høgskolens lokaler og i Chateau Neuf, og dels besøk på HL-senteret med diskusjoner knyttet til temaer i utstillingen. I 2010 var det besøk fra Politihøgskolen både vår og vinter. I tillegg ble samarbeidet utvidet til å gjelde den nyoppstartede politiundervisningen i Stavern. Totalt var nærmere 600 politistudenter med på samarbeidet. Undervisningsavdelingen har også tatt imot andre grupper, blant annet internasjonale studenter fra UiO, lærere, Arran lulesamisk senter og Stifinneren ved Oslo kretsfengsel.

Innsats for å utvikle senterets tenkning om fag og pedagogikk

Et av de største løftene for undervisningsavdelingen i 2010 var utviklingen av et fast basiskurs for lærere, "Undervisning om folkemord – hva, hvordan og hvorfor". Målet for kurset er at lærerne skal øke sin kompetanse i undervisning om folkemord generelt og Holocaust spesielt, og utforske ulike didaktiske muligheter og utfordringer som ligger i undervisningen om disse temaene i skolen. Kurset skal holdes en eller flere ganger per år på senteret og dessuten tilbys til skoler og samarbeidspartnere rundt om i Norge.

Igangsetting og fullføring av tidsbegrensede prosjekter

I 2010 ble forskningsdelen av HL-senterets første store forskningsprosjekt, "Nordmenn i Waffen-SS", avsluttet. En sluttrapport med hovedfunn ble sommeren 2010 levert prosjektets oppdragsgivere, Justis- og Politidepartementet, Utenriksdepartementet og Forsknings- og utdanningsdepartementet. Forskerteamet har i perioden fra prosjektets begynnelse i 2006 blant annet gjennomgått materiale fra 20 arkiver i ni land. I sitt arbeid er de blitt støttet og veiledet av en internasjonal referansegruppe av fagfolk og fått bistand fra flere research-assistenter. I løpet av forskningsperioden er delfunn blitt formidlet både gjennom fagartikler og i media. Hovedresultatene vil i løpet av ett år bli publisert i en større monografi, både i norsk og engelsk utgave.

European Holocaust Research Infrastructure

HL-senteret er én av de 20 deltakende institusjonene i det nye prosjektet European Holocaust Research Infrastructure, som koordineres av Det nederlandske instituttet for krigsdokumentasjon (NIOD). Dette fireårige prosjektet søker å fremme internasjonal forskning ved å integrere og digitalisere store arkivsamlinger som er relevante for studiet av Holocaust. Nye metodologier, arkivguider og -tjenester vil bli gjort tilgjengelige gjennom en online forskningsportal.

Sammenslutningen av institusjoner er blitt tildelt 7 millioner euro på bakgrunn av en vellykket søknad om støtte fremlagt innenfor det syvende rammeprogram, administrert av Europakommisjonen. Prosjektet begynte den 16. november 2010. Innenfor rammene av prosjektet vil HL-senteret være involvert i arbeidsgruppen "Emneord og tesaurus". Denne arbeidsgruppen vil ta sikte på å skape en felles terminologi som kan binde sammen ulike katalogiseringssystemer. En database for nøkkelord/synonymord vil gjøre det mulig for forskere å finne frem på en enklere måte til de essensielle arkivsamlingene.

I mars 2010 rapporterte Lørdagsrevyen om jødehets og motstand mot undervisning om Holocaust ved flere videregående skoler i Oslo. Debatten som fulgte innslaget, førte til at Kunnskapsdepartementet satte ned en arbeidsgruppe som skulle komme med forslag til hvordan skolen kan arbeide mot antisemittisme og rasisme. HL-senteret fikk oppdraget som sekretariat i arbeidsgruppen som overleverte rapporten "Det kan skje igjen" til statsråden 12. januar 2011.

I begynnelsen av 2010 fikk HL-senteret i oppdrag fra Utenriksdepartementet å utforme en skisse til en undersøkelse om den norske befolknings holdninger til jøder og jødedom. Prosjektet fikk sin oppstart da Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets midler var på plass – 1. august 2010. Prosjektgruppen som skal utarbeide spørsmålene som skal stilles og utarbeide sluttrapporten har derfor stor faglig tyngde – både nasjonalt og internasjonalt - innenfor både antisemittisemeforskning og kvantitativ metode. I en undersøkelse hvor sluttresultatene uansett vil bli debattert, har det vært viktig å legge til rette for at det er funnene som skal debatteres og ikke den faglige kvaliteten på undersøkelsen.

Det håndfaste grunnfjellet av konkrete erfaringer som krigsgenerasjonen representerer, er i ferd med å forsvinne. Dermed mister vi de som hadde opplevd på kroppen hva et nazistisk overfall og en nazistisk okkupasjon innebar. Med det står vi også i fare for å miste den fundamentale forståelsen av hva som faktisk sto på spill. Okkupasjonshistorie er blitt nedprioritert, og historieskrivingen om krigen er i dag i stor grad enten oppsplittet og fokusert på enkeltheter, eller oppviser en sterkt relativiserende tendens, som i mangel av en realitetsnær grunnfortelling kan føre til en skjev forståelse av okkupasjonen. Denne utfordring er av en slik art at HL-senterets venneforening i samarbeid med senterets ledelse har etablert en gruppe som arbeider med dette problemet, med Odd Einar Dørum som drivende kraft.

For å kunne bringe videre grunnleggende kunnskap om og erfaringer fra disse skjellsettende årene i norsk historie til nye generasjoner, er det nødvendig å problematisere og revitalisere grunnfortellingene om krigen og å reaktualisere hva kampen dreide seg om. Arbeidsgruppen er et forsøk på å samle historikere for gjennom en omfattende foredragsserie å foreta en kritisk vurdering av etterkrigstidens okkupasjonshistorieskriving og å etablere en mest mulig helhetlig, differensiert og empirisk velfundert kunnskap om dette viktige tidsrom i norsk historie.

I 2010 ble det iverksatt en omfattende innholdmessig og strukturell gjennomgang av Kunnskapsbasen på HL-senterets hjemmeside. Målsettingen er at artiklene skal utgjøre en rikholdig og faglig solid ressurs for offentligheten, relatert til senterets formidlings- og forskningsområder. Denne målsettingen innebærer både at det skal forfattes flere nye artikler og at selve strukturen på nettstedet forbedres.

Oppgradering av HL-senterets innsats innen minoritetsfeltet

I april 2010 startet en uformell gruppe ved senteret arbeidet med å utforme en omfattende prosjektsøknad for en innsats i retning av å utvide og oppgradere senterets forskning og kunnskapsformidling om møtet mellom majoritetssamfunnet og ulike minoritetsgrupper innen et vidt spekter av områder. Den grunnleggende problemstilling og hovedmålsettingen for dette oppgraderingsarbeidet ble sammenfattet slik: "Sentrale samfunnspolitiske spørsmål er på hvilken måte det norske samfunnet møter de nye inkluderingsutfordringene. Hvilke holdninger og strategier møter representantene for de nye store minoritetene majoritetssamfunnet med? Hvilke samfunnsprosesser fører mangfoldet til? Hvilke utfordringer oppstår i møtet mellom kulturelt mangfold, sivil lovgivning og universelle menneskerettigheter? Et overordnet mål for oppgradering av forskningen og formidlingen ved senteret innen dette felt er å bidra til utviklingen av et samfunn som både mestrer å leve med kulturelt mangfold og et forpliktende forhold til et felles verdigrunnlag basert på universelle menneskeretter, og som søker å finne balansepunkter mellom legitim utfoldelse av mangfold og områder hvor samfunnet og staten må ha en normativ grunnkonsensus.

Dessverre fikk senteret ikke støtte til dette prosjektet. Senterets ledelse har imidlertid arbeidet videre med dette prosjektet og har overveid flere finansieringsmuligheter. Innsatsen har vært basert på den forutsetning at dette temaområdet vil få en høyere prioritering både innen forskning, dokumentasjon og undervisning. Denne satsingen tilsvarer den økende betydning som minoritetsproblematikken, sentrert om immigrasjon og integrasjon, har fått i Norge og mange andre europeiske land. De europeiske samfunn har ikke stått overfor en større utfordring noen gang – i fredstid - enn å utforme en politikk som tilrettelegger for et konstruktivt samspill mellom ulike minoriteter og mellom minoriteter og majoritetssamfunnene. På slutten av 2010 ble det planlagt en omfattende foredragsserie av noen av de fremste eksperter om ulike aspekter ved integrasjonsproblematikken i Norge som skal starte i mars 2011.

Prosjekt om sammenliknende okkupasjonshistorie

Norsk okkupasjonshistorie befinner seg i en vanskelig posisjon. Forskingen er blitt nedprioritert ved de akademiske institusjonene, og for få historikere har vist seg villig til å intervensere i samfunnsdebatten for å korrigere unyanserte eller feilaktige påstander. Konsekvensen er at det offentlige ordsnittet har fått et stort innslag av kunnskapsløshet om og fortegnelse av norsk okkupasjonshistorie. Forestillinger om at ingen egentlig var spesielt mye verre enn andre vinner frem, noe som truer med å relativisere ansvarsforhold og forbrytelser under krigen. Tilsvarende problemer finnes i utlandet, noe Deutsches historisches Museums utstilling om okkupasjonen i Norge demonstrerer.

Dersom det over lengre tid skjer en erosjon av bevisstheten om hva som sto på spill i konfrontasjonene mellom liberaldemokratiske stater og den nazistiske, totalitære stat, og av bevisstheten om hva det innebar å være okkupert av Tyskland, vil det historiske fundament for å forstå folkemordet på de europeiske jødene være borte. En av HL-senterets primær oppgaver vil i et slikt utviklingsperspektiv bli langt vanskeligere å utføre.

På denne bakgrunnen og med håp om å kunne være en motvekt mot disse tendensene, takket HL-senteret ja da Freie Universität Berlin kom med en forespørsel om deltakelse i et større internasjonalt prosjekt om komparativ okkupasjonshistorie med vekt på okkupasjonsregimer og erindringshistorie. Vi kom imidlertid med det forbehold at fordi det er store huller i den empiriske forskningen om okkupasjonen, må det norske delprosjektet få et større fokus på institusjonelle arrangementer og hendelsene under okkupasjonen, ikke bare hvordan dette ble erindret etter krigen.

For å drive dette framover, søkte vi penger fra Fritt Ord til ansettelse av en prosjektkoordinator, som imidlertid ble avslått med begrunnelsen at Fritt Ord ikke vil støtte rene forskningsprosjekter. Senteret har derfor av egne midler lønnet en prosjektkoordinator, som veiledet av en referansegruppe arbeider med å utforme en større tverrfaglig prosjektsøknad til Norges Forskningsråd, med søknadsfrist i juni.

Høyesteretts besøk på HL-senteret 3. mai 2010

Etter eget ønske tilbrakte nåværende og pensjonerte dommere i Høyesterett, og dens administrative stab, en halv dag på HL-senteret 3. mai 2010. De besøkende fikk forelesninger om Rød-saken, de norske frivillige til Waffen-SS og ble vist rundt i utstillingen. Etter at en av høyesterettsdommerne, Georg Fredrik Rieber Mohn, hadde forsvart frifinnelsen av Knut Rød uten reservasjoner i Dagbladet, var det knyttet en viss spenning til hvordan høyesterettsdommerne ville motta en sterk kritisk analyse av rettsprosessen og dommen. I sin takketale sa imidlertid høyesterettsjustitiarius at den analyse som var framført hadde gjort inntrykk og at Høyesterett ville ta med seg de synspunktene som var gjort gjeldende både i videre tenkning om Rød-saken og beslektede saker.

Økonomi

Etter de store økonomiske utfordringene i 2009 med redusert grunnfond og tap av kapitalinntekter som følge av finanskrisen, måtte store ressurser settes inn på å oppnå en oppgradering av den faste statlige støtte til senteret. Dette lyktes, først med ekstrabevilgning på to millioner, deretter ble denne summen plussset på de årlige bevilgningene. Med en normalisering av finansmarkedet, er HL-senteret ute av de prekære økonomiske problemene som preget dets virke de to foregående år. Utfordringen, i tillegg til å skaffe flere driftsmidler, er nå å reise betydelige midler til prosjekter.

I tråd med HL-senterets utvikling og vekst fikk senteret nye systemer for økonomitjenester og arbeidstidsregistrering i 2010. Gjennom ekstern leverandør av økonomitjenestene får senterets prosjekter og medarbeidere oppdaterte opplysninger om inntekter og kostnader med tilgang til alle underbilag direkte via internett. I tilknytning til økonomisystemet benytter vi også et enkelt arbeidstidsregistreringssystem, slik at medarbeiderne har oversikt over arbeidstiden som medgår til forskningsprosjektene, sykefravær, ferier og liknende. I 2010 fikk stiftelsen kr. 25.973.632 i statstilskudd. I tillegg er det inntektsført kr. 3.686.666 øvrige tilskudd. Blant annet mottok senteret større bidrag fra Kunnskapsdepartementet, Barne-, familie- og likestillingsdepartementet, Utdanningsetaten i Oslo kommune, Justis- og Politidepartementet og Norges forskningsråd. Videre har løpende drift gitt inntekter på kr. 915.384.

Driftskostnadene utgjør kr. 31.062.541. De største postene er knyttet til husleie til Statsbygg, lønn, sosiale kostnader og generelle driftskostnader ved senteret. Underskuddet på driften ble kr. 977.859.

Stiftelsen hadde i 2010 en positiv avkastning av kapitalen på kr. 4.957.511. Årsresultatet ble et overskudd på kr. 3.979.652. Stiftelsens midler har siden desember 2003 vært plassert til forvaltning hos Unifor (Forvaltningsstiftelsen for fond og legater ved Universitetet i Oslo) og i Nordea pengemarkedsfond.

Grunnkapitalen, opprinnelig på kr. 40 millioner, er ikke tilført midler i 2010. Den totale tilleggskapitalen per 31. desember 2010 er økt til kr. 8.025.000. I tillegg har stiftelsen avsatt kr. 1.500.000 til kommende prosjekter og har en fri egenkapital på kr. 1.438.923. Stiftelsens samlede kapital var ved utgangen av 2010 kr. 50.963.923.

Det har ikke inntruffet ekstraordinære forhold eller vesentlige hendelser som påvirker årsregnskapet etter balansedagen. Fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av regnskapet. Årsregnskapet gir et korrekt bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Senterets videre drift forutsettes finansiert av bidrag fra det offentlige og private. Grunnet utviklingen i finansmarkedene regner senteret ikke med å kunne benytte bidrag fra grunnkapitalens avkastning til drift i de nærmeste årene.

Personalforhold og miljø

Ved utgangen av 2010 hadde HL-senteret 34 ansatte, hvorav 24 medarbeidere i heltids- og 10 medarbeidere i deltidsstillinger, varierende fra 20 % til 90 %. En heltidsansatt og en deltidsansatt var i permisjon ved årsskiftet. Gjennomsnittlig antall årsverk i 2010 var 28. De ansatte var fordelt på 19 kvinner og 15 menn, det vil si tilnærmet lik fordeling mellom kvinner og menn. Det samme gjelder stiftelsens ledergruppe. Stiftelsen har en lønnspolitikk som likestiller kvinner og menn. For øvrig er det ikke iverksatt eller planlagt iverksatt spesielle tiltak for å fremme likestilling mellom kjønnene.

Senterets kontorlokaler holder høy standard og arbeidsmiljøet ved senteret er godt. Sykefraværet ligger under 2 % for året som helhet. Det er ingen ansatte som er tidlig- eller uførepensjonert. For å videreutvikle organisasjonen og arbeidsmiljøet har senteret startet arbeidet med elektronisk personalhåndbok og intranettsider. Lansering er planlagt første kvartal 2011.

Virksomheten er ikke av en slik art at den medfører forurensning eller utslipp som kan være til skade for det ytre miljø.

Oslo, 8. mars 2011

Annelise Høegh
Styreleder

Tordis Borchgrevink
Nestleder

Ida Børresen
Styremedlem

Ståle Eskeland
Styremedlem

Rolf Golombek
Styremedlem

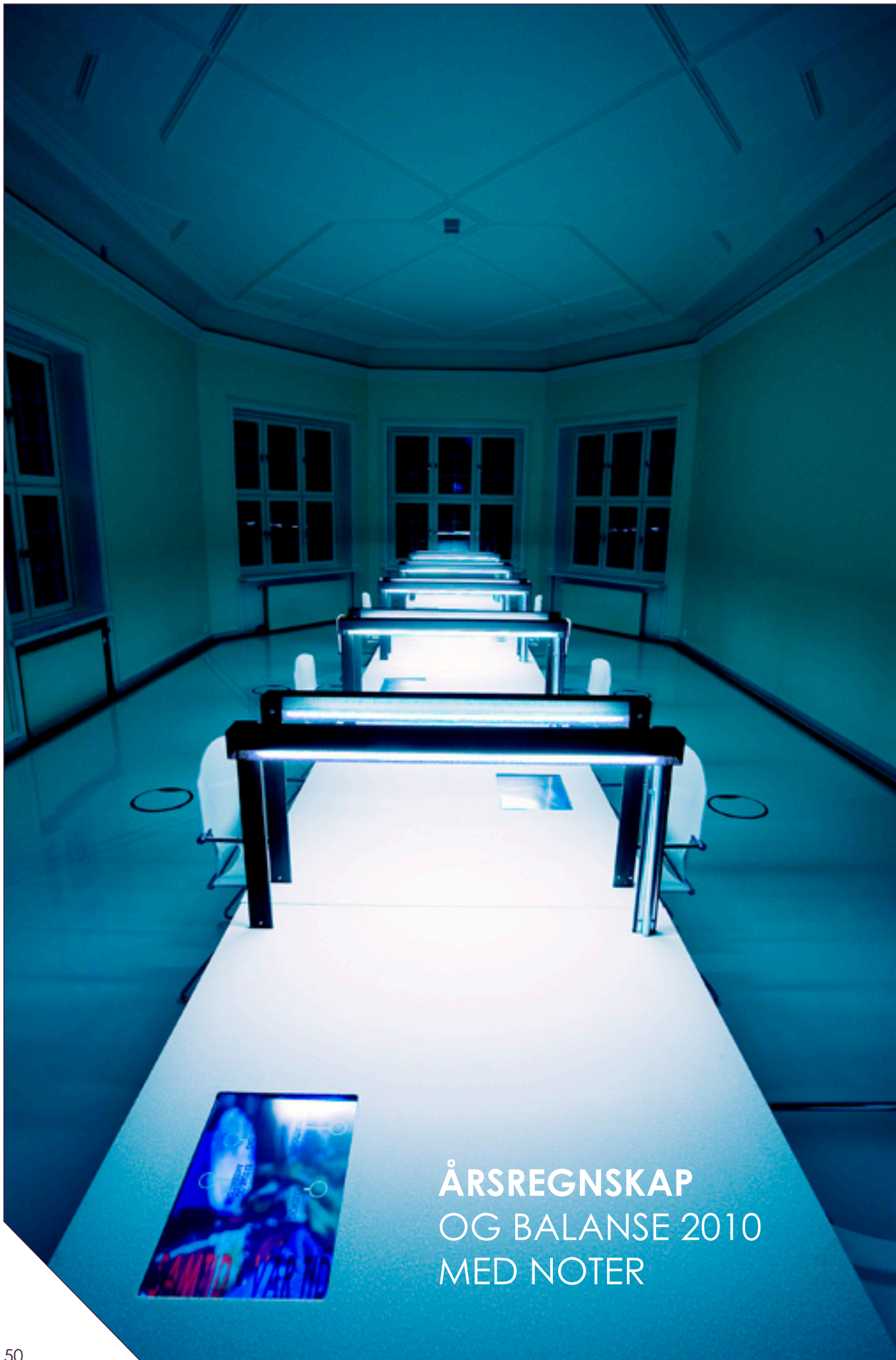
Jakob Lothe
Styremedlem

John Arne Moen
Styremedlem

Øivind Kopperud
Styremedlem

Sundeep Singh
Styremedlem

Odd-Bjørn Fure
Direktør

ÅRSREGNSKAP
OG BALANSE 2010
MED NOTER

RESULTATREGNSKAP	NOTE	2010	2009
Driftsinntekter og driftskostnader			
Driftsinntekter			
Inntekter fra drift		915 384	823 852
Annen driftsinntekt		9 000	0
Statstilskudd	1	25 973 632	23 981 000
Øvrige tilskudd	1	3 186 666	5 718 279
Sum driftsinntekter		30 084 682	30 523 131
Driftskostnader			
Lønnskostnad	2	12 793 255	12 426 840
Husleie	3	10 722 856	11 909 280
Strøm, renhold, vakthold		1 026 370	1 205 672
Annen driftskostnad	4	6 520 060	4 388 794
Sum driftskostnader		31 062 541	29 930 586
DRIFTSRESULTAT -		977 859	592 546
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter			
Renteinntekter	5	6 656	9 278
Finansinntekter	5	4 953 954	5 142 125
Sum finansinntekter		4 960 610	5 151 402
Finanskostnader			
Annen rentekostnad		1 735	0
Finanskostnader	6	1 364	17 429
Sum finanskostnader		3 099	17 429
Netto finansposter		4 957 511	5 133 973
Årsresultat		3 979 652	5 726 519
Overføringer og disponeringer			
Overført til grunnkapital		0	2 796 619
Overføringer annen formålskapital	7	1 158 479	280 444
Overføring kommende prosjekter		1 500 000	0
Overføring tilleggskapital		1 321 173	0
Overført til udekket tap		0	2 649 456
SUM OVERFØRINGER OG DISPONERINGER		3 979 652	5 726 519

BALANSE 31.12	NOTE	2010	2009
---------------	------	------	------

EIENDELER			
-----------	--	--	--

Anleggsmidler			
---------------	--	--	--

Varige driftsmidler			
---------------------	--	--	--

Innredning kafé	8	106 352	141 803
Utstyr kafé	8	356 903	475 871
Utstyr utstilling	8	180 487	186 437
Datautstyr	8	37 637	36 040
Inventar, utstyr	8	37 944	49 619
Sum varige driftsmidler		719 323	889 770

Finansielle anleggsmidler			
---------------------------	--	--	--

Plassering hos Unifor	10	51 028 137	46 209 654
Andre aksjer, andeler	10	10 000	10 000
Sum finansielle anleggsmidler		51 038 137	46 219 654

SUM ANLEGGSMIDLER		51 757 460	47 109 424
-------------------	--	------------	------------

Omløpsmidler			
--------------	--	--	--

Varebeholdning	11	135 773	20 000
----------------	----	---------	--------

Fordringer			
------------	--	--	--

Kundefordringer	15	1 181 002	0
Andre kortsiktige fordringer		264 943	605 663
Sum fordringer		1 445 945	605 663

Plassering hos Nordea	10	1 702 807	2 968 250
Bankinnskudd, kontanter o.l.	9	1 295 617	1 488 392

SUM OMLØPSMIDLER		4 580 143	5 082 305
------------------	--	-----------	-----------

SUM EIENDELER		56 337 603	52 191 729
---------------	--	------------	------------

BALANSE 31.12	NOTE	2010	2009
---------------	------	------	------

EGENKAPITAL OG GJELD

Formålskapital

Bundet formålskapital

Grunnkapital	7	40 000 000	40 000 000
Tilleggskapital	7	8 025 000	6 703 827
Sum bundet formålskapital		48 025 000	46 703 827

Annen formålskapital

Avsetning kommende prosjekter	7	1 500 000	0
Annen formålskapital	7	1 438 923	280 444
Sum annen formålskapital		2 938 923	280 444

SUM FORMÅLSKAPITAL

50 963 923   **46 984 271**

Gjeld

Avsetning for forpliktelser

Avsetning mottatte tilskudd	14	430 268	1 553 000
Sum avsetning for forpliktelser		430 268	1 553 000

Annen langsiktig gjeld

Venneforeningen	12	189 875	0
Sum annen langsiktig gjeld		189 875	0

Kortsiktig Gjeld

Leverandørgjeld		1 301 168	1 473 670
Skyldig offentlige avgifter		378 487	658 375
Annen kortsiktig gjeld	13	3 073 882	1 522 413
Sum kortsiktig gjeld		4 753 537	3 654 458

SUM GJELD

5 373 680   **5 207 458**

SUM EGENKAPITAL OG GJELD

56 337 603   **52 191 729**

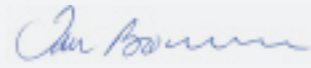
Oslo, 8. mars 2011

Annelise Høegh
Styreleder

Tordis Borchgrevink
Nestleder

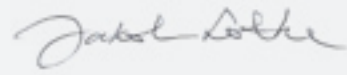
Ida Børresen
Styremedlem

Ståle Eskeland
Styremedlem

Rolf Golombek
Styremedlem

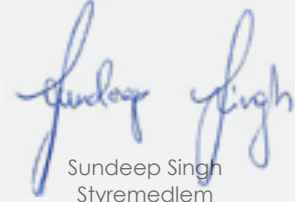
Jakob Lothe
Styremedlem

John Arne Moen
Styremedlem

Øivind Kopperud
Styremedlem

Sundeep Singh
Styremedlem

Odd-Bjørn Fure
Direktør

NOTER TIL ÅRSREGNSKAP 2010

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven av 1998 og god regnskapsskikk for små foretak.

Note 1 - Statstilskudd og øvrige tilskudd

	2010	2009
Statstilskudd		
Statlige tilskudd drift og administrasjon	25 973 632	23 981 000
Sum statstilskudd	25 973 632	23 981 000
Øvrige tilskudd		
Utenriksdepartementet ITF-administrasjonen	500 000	543 000
Forum for levande historie		129 379
Norsk Kulturråd Drift-Administrasjon		75 000
Norges Forskningsråd Forskning		200 000
Oslo Kommune utd.etaten Utdanning	500 000	1 000 000
Utdanningsdirektoratet Nettbasert læringsressurs		30 000
Forum for Universitetshistorie Arrangementer		20 000
Justisdepartementet Forskning		780 000
Arbeidsdepartementet Publisering		15 000
Norges Forskningsråd Forskning	614 833	90 000
EU-kommisjonen Forskning		221 400
Norges Forskningsråd Forskning	814 833	1 996 500
Fritt Ord Utstilling	300 000	150 000
Oslo Kommune Utstilling		90 000
Willy Brandt Stiftelse Utstilling		32 000
Samarb.råd for tros- og livssynssamfunn Forskning		370 000
Norges Hjemmefrontmuseum Forskning	230 000	
NOS-HS Explorativ Workshop Formidling	81 000	
Norges forskningsråd - tilbakeføring avsetning Forskning	146 000	
Sum	3 186 666	5 718 279

Note 2 - Lønns- og personalkostnader, ytelser til ledende personer

Lønnskostnader	2010	2009
Lønn	10 817 792	9 789 252
Arbeidsgiveravgift	1 556 381	1 534 511
Pensjonsforsikringspremie	732 888	982 305
Refusjon sykepenger	-722 457	-76 223
Styrehonorar	268 840	167 000
Annen personalkostnad	139 811	29 995
Sum	12 793 255	12 426 840
Ansatte i selskapet pr 31.12	34	27
Gj.snitt antall årsverk	28	22

Ytelser til ledende personer og revisor	Lønn	Andre ytelser
Daglig leder	842 276	23 975
Styremedlemmer	162 000	

Ingen ansatte har avtale om sluttverderlag, bonus eller lignende.

Stiftelsen har tegnet pensjonsforsikring for ansatte som tilfredsstiller kravet til en obligatorisk tjenestepensjon. Stiftelsen er en del av en større gruppe virksomheter i Statens Pensjonskasse. Det er her ikke tildelt fond og det er derfor å anse som en ytelsesbasert flerforetaksplan. Regnskapsføring av pensjonskostnader gjøres som om ordningen er innskuddsbasert. Innbetalt premie er årets pensjonskostnad. Den årlige pensjonsforikringspremien er på ca kr 733 000,-.

Note 3 - Husleie

HL-senteret leier den kulturhistoriske eiendommen Villa Grande av Statsbygg i.h.t leiekontrakt av 2.8.2004. Leien justeres årlig med 80 % av økningen i Statistisk Sentralbyrås totale konsumprisindeks. Vederlag for indre vedlikehold justeres med 100 % av konsumprisindeksen. Leieforholdet løper fra 15.12.2004 til 31.12.2024. Fremleie, overdragelse eller selskapsmessige endringer krever utleieres skriftlige forhåndssamtykke. Leiekontrakten gjør unntak fra en rekke av bestemmelsene i Husleieloven.

I 2010 var husleien kr 10 713 355,-. Inkludert brukeravhengige driftskostnader på kr 904 413,-, blir den totale husleien på kr 11 617 768,-. I tillegg betaler HL-senteret kostnadene ved lys, oppvarming, renhold og sikkerhet.

Note 4 - Revisjon

Selskapet har ytt godtgjørelse til revisor med følgende beløp:	I år	I fjor
Revisjon, eks. mvs.	71 500	69 250
Attestasjonsoppgaver, eks. mva		9 000
Totalt	71 500	78 250

Note 5 – Finansinntekter

	2010	2009
Renteinntekter	6 656	9 278
Sum renteinntekter	6 656	9 278
Verdiøkning av Unifor Den Danske Bank	4 818 483	4 862 279
Verdiøkning av Nordea Likviditet	28 813	279 846
Gevinst ved realisasjon Nordea Likviditet	105 744	0
Andre finansinntekter	914	0
Sum finansinntekter	4 953 954	5 142 125

Note 6 – Finanskostnader

	2010	2009
Annen finanskostnad	1 364	17 429
Sum finanskostnader	1 364	17 429

Note 7 - Formålskapital

I henhold til stiftelsens vedtekter § 5 var grunnkapitalen ved stiftelsen kr 40 000 000,-. Grunnkapitalens realverdi skal søkes opprettholdt og skal oppjusteres med endring i konsumprisindeksen. Denne oppjusteringen tillegges grunnkapitalen som tilleggskapital. For året 2010 er årets overskudd i sin helhet tilført Annen Formålskapital med kr 3 979 652,-.

	Grunnkapital	Tilleggskapital	Annen Formålskapital	Avsetning kommende prosjekter	Sum egenkapital
Per 1.1.	40 000 000	6 703 827	280 444	0	46 984 271
Fra årets resultat	0	1 321 173	1 158 479	1 500 000	3 979 652
Per 31.12.	40 000 000	8 025 000	1 438 923	1 500 000	50 963 923

Anskaffelses- kostnader	Innredning kafé	Utstyr kafé	Utstyr utstilling	Datautstyr	Inventar, utstyr
2008	137 000	480 000	248 583		
2009	40 254	114 839	0	58 375	54 060
2010	70 984	22 781	14 38 923		
Sum 31.12.10	177 254	594 839	319 567	58 375	76 841
Avskrevet per 31.12.10	70 902	237 936	139 080	20 431	39 204
Bokført verdi 31.12.10	106 352	356 903	180 487	37 944	37 637
Avskrivningstid totalt	5 år	4 år	5 år	3 år	3 år

Note 9 - Bankinnskudd, kontanter o.l.

Bundne bankinnskudd ut over skattetrekkinnnskudd utgjør pr 31.12. i år kr 855 183,- og utgjorde pr 31.12. i fjor kr 1 287 550,-. Skattetrekkinnnskudd utgjør pr 31.12. i år kr 437 434 og utgjorde pr 31.12. i fjor kr 0.

Note 10 - Finansielle anleggsmidler

Stiftelsen har latt Unifor forvalte sin grunnkapital på kr 40 000 000,-. Per 31.12.2010 er det investert i følgende plasseringer:

	Markedsverdi 2010	Markedsverdi 2009
Unifor's investeringspool	51 028 137	46 209 654
Sum	51 028 137	46 209 654

Endringer i 2010 i plasseringen hos Unifor

	2010	2009
Markedsverdi 1.1.	46 209 654	41 347 375
Avkastning	4 818 483	4 862 279
Markedsverdi 31.12.	51 028 137	46 209 654

	Markedsverdi 2010	Andel i prosent
Nordea bankkonto	1 309 022	43 %
Nordea rentefond	1 703 623	57 %

	2010	2009
Øvrige askjer, andeler		
1 aksje i Visit Oslo AS	10 000	10 000

Note 11 - Varebeholdning

Varelageret er i år justert til virkelig verdi. Det er tatt hensyn til ukurans og bøker som det er lite omsetning på.

Note 12 - Venneforeningen

Denne gjelden tilsvarer bankkonto som tilhører Venneforeningen til HL-senteret. Eget regnskap opprettes.

Note 13 - Annen kortsiktig gjeld

Avsetning arbeidsgiveravgift feriepenger	164 262	170 500
Øvrig gjeld	49 485	37 228
Skyldig feriepenger	1 164 980	1 041 900
Annen påløpt kostnad	98 457	15 932
Avsetning styrehonorar	273 840	167 000
Annen kortsiktig gjeld	1 322 858	0
Sum Annen kortsiktig gjeld	3 073 882	1 522 413

Note 14 - Avsetning mottatte tilskudd

Det er overført til neste år mottatt prosjekttilskudd til følgende prosjekter, jf note 1:

	2010	2009
Justisdepartementet		450 000
Norges forskningsråd		200 000
Forskningsstyrelsen, København		46 000
Fritt Ord		300 000
Norsk Hjemmefrontmuseum		80 000
Arbeidsdepartementet		35 000
Norges forskningsråd	296 000	442 000
Kunnskapsdepartementet	430 268	
Sum	726 268	1 553 000

Note 15 - Kundefordringer

Det er ingen fordringer som forfaller senere enn ett år frem i tid.

Til styret i
Stiftelsen Senter for Studier av Holocaust og
Livssynsminoriteter (HL-Senteret)
Oslo

REVISORS BERETNING 2010

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for HL-Senteret som består av balanse per 31. desember 2010, resultatregnskap som viser et overskudd på kr. 3.979.652,- og oppstilling over endringer i egenkapital for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til HL-senteret per 31. desember 2010 og av resultatet for

statsautorisert revisor
ODD LUNDE
medlem av DnR

statsautorisert revisor
ERIK A. BELL
medlem av DnR

Dronningens gate 6, 0152 Oslo
Tlf.: 22 00 45 00 - Fax: 22 42 00 55
E-mail: firmapost@lundes-revisjon.no

Revisornr.: 971 142 952

Bankgiro 6030.05.53128

regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

UTTALELSE OM ØVRIGE FORHOLD

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet og forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Konklusjon om utdelinger og forvaltning

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000, mener vi stiftelsen er forvaltet i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Oslo, den 8. mars 2011

Odd Lunde
Statsautorisert revisor

RASISME

RACISM - CONCEPTIONS OF INEQUALITY

FORESTILLINGER OM ULIKHEIT

Rasisme er forestillingen om at mennesker kan inndeles i faste grupper på basis av ytre biologiske kjennetegn, og at disse gruppene utgjør raser. Rasisme rommer dessuten en forestilling om at forskjellene i biologiske kjennetegn har en avgjørende betydning for individenes atferd, evner og kvaliteter, og at mennesker derfor bør behandles ulik avhengig av hvilken "rase" de tilhører. Rasismen gir seg videre utslag i forestillinger om at enkelte av disse rasene er overlegne de andre, og at raseblanding har skadelige konsekvenser.

Den første distinksjonstypen er etnisitet. I denne typen er det etnisitet som er hovedkriteriet for å inndeles i grupper. Dette er den mest utbredte typen av rasisme, og den som har de mest skadelige konsekvenser. Den kan oppstå i alle kulturer og alle tidspunkter, og den kan være rettet mot alle etnisiteter.

REPRESENTASJONER AV ULIKHEIT

REPRESENTASJONER AV ULIKHEIT

REPRESENTASJONER AV ULIKHEIT

